

แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

โดย

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์

รหัสประจำตัว 64-13-39

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

อาจารย์ที่ปรึกษา :

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระจิก)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :

.....
(อาจารย์วิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

.....
(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

- ชื่อผู้จัดทำ : นางธิดารัตน์ อุจน์จันทร์
 นักศึกษาศาสนาบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
 สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ฯ รุ่นที่ 13
- ชื่อหัวข้อเอกสาร : แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบ
 อิเล็กทรอนิกส์
- อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระจิก
- อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม) : อาจารย์วิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ

กระบวนการในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกระบวนการหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาไทย โดยที่การตั้งกระทู้ถามเป็นกระบวนการเพื่อสอบถามในข้อเท็จจริง หรือนโยบายเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้ดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว และเกิดสัมฤทธิ์ผลทันกับสภาวะของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหน้าที่ของฝ่ายบริหารคือ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละกระทรวง ผู้ถูกตั้งคำถามจะต้องตอบกระทู้ถามให้เป็นที่พึงพอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้งกระทู้ถามทั้งในด้านข้อเท็จจริง หรือแถลงวิธีการแก้ไขในปัญหาที่สมาชิกตั้งกระทู้ถาม

รายงานฉบับนี้จึงทำการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งผลที่ได้จะทำให้ทราบถึงความเห็นของบุคคลในวงงานรัฐสภาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการตั้งกระทู้ถามว่ามีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างไร และนำเสนอแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยหวังว่าหากมีการนำแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในอนาคตจะสามารถทำให้ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนี้คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเข้าถึงการบริการที่ดีของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย และตรงต่อความต้องการ นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ข้าราชการผู้ทำหน้าที่ร่างกระทู้ถาม รวมทั้งข้าราชการที่ทำหน้าที่รับ - ส่ง หนังสือกระทู้ถามเพื่อเสนอไปยังประธานรัฐสภาสามารถนำข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานเรื่อง แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรผู้บริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ที่มีสถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้จัดหลักสูตร รายงานฉบับนี้ประสบผลสำเร็จได้ จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เป็นแหล่งให้ความรู้และเป็นแหล่งอ้างอิง รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากบุคคลต่าง ๆ อันได้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบุคคลในวงงานรัฐสภาที่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ในการร่างกระทู้ถาม ที่เสียสละเวลาทำให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา ผู้ซึ่งให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์รวมทั้งปรับปรุงรายงานให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนในเนื้อหา การได้รับความช่วยเหลือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของสถาบันพระปกเกล้าที่เป็นผู้ตรวจทานรายงาน ท้ายสุด รายงานนี้จะปรากฏออกมามีได้เลย ถ้าไม่ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายรวมถึงผู้ที่ไม่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน ขอขอบคุณแต่การเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำรายงานนี้จนเสร็จ สมบูรณ์

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์

นักศึกษาหลักสูตร การพัฒนานักบริหารระดับสูง

สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การศึกษา	3
3. วิธีดำเนินการศึกษา	4
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	6
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม	8
2. การตั้งกระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562	11
3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	18
3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	18
3.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	18
3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544	18
4. ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	19
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	27
6. แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)	29
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	30
1. วิธีการศึกษา	30
1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	31
1.2 ประเด็นการศึกษา	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่	32
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก	32
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	33
3.1 การรวบรวมข้อมูล	33
3.2 การสร้างแบบสอบถาม/สัมภาษณ์	33
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร	35
4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์	36
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	36
6. ระยะเวลาในการศึกษา	37
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา	38
<u>การศึกษาเชิงเอกสาร</u>	38
1. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	38
2. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562	38
3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	45
4. บทความเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	46
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	53
6. แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)	54
<u>การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง</u>	55
1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ	56
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	57
3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามในปัจจุบัน	59
4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการ การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	61
5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	64
1. สรุปผลการศึกษา	64
<u>การศึกษาเชิงเอกสาร</u>	64
<u>การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง</u>	69
1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ ข้าราชการรัฐสภาสามัญ	69
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	69
3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	70
4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	71
2. อภิปรายผล	72
1. การศึกษาเชิงเอกสาร	72
2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	77
3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	77
4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	78
5. อภิปรายผลสรุป	79
3. ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	85
ประวัติผู้ศึกษา	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 แสดง เพศ อายุ และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง	56
ตารางที่ 2 แสดงประสบการณ์ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม	57
ตารางที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	57
ตารางที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	59
ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	61
ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรใช้ระบบใดระบบหนึ่ง หรือควบคู่	62

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	22
แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา	37
แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างการลงทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์	82

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 150 วรรคแรก บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใด เกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้น ๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าไว้ด้วยได้ โดยหลักการของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาเป็นการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นกระทู้ถามจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบข้อซักถามของสมาชิกรัฐสภาในฐานะที่เป็นผู้บริหารและกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ

สำนักกฎหมาย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจด้านนิติบัญญัติด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและด้านนิติการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งงานด้านการร่างกระทู้ถาม เป็นกลไกในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติ การร่างกระทู้ถาม ผู้ร่างจะต้องเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะในกระบวนการทำงาน การเตรียมพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศ และในการให้บริการจำเป็นต้องดำเนินงานด้วยความถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วยังต้องทราบการเตรียมตัวของผู้ทำหน้าที่ร่างหลักในการเขียนกระทู้ถามและขั้นตอนการปฏิบัติงานการร่างกระทู้ถาม

แนวทางปฏิบัติที่ผ่านมาของสำนักกฎหมาย สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร การยกกระทู้ถาม ต้องให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และถูกต้องตรงตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใช้ถ้อยคำชัดเจน รัดกุม ซึ่งการร่างกระทู้ถามนั้นมีหลายขั้นตอน โดยในขั้นแรกเป็นการยกกระทู้ถามจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ประสงค์ให้ร่างกระทู้ถาม จากนั้น จะเป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลในการร่าง โดยตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ เมื่อได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ สรุปประเด็น ต่อจากนั้น ยกกระทู้ถามตามรูปแบบของกระทู้ถาม และในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการตรวจพิจารณาความสมบูรณ์ของร่างกระทู้ถามให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องการ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงาน คือ 1) การสอบถามความประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) การตรวจสอบและการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการยกกระทู้ถาม 3) ลงมือปฏิบัติ โดยวิทยากรทุกกลุ่มงานของสำนักกฎหมาย ที่รับผิดชอบการร่างกระทู้ถาม

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ค้นคว้าข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจุบัน จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้ ในแต่ละเรื่อง ประเภท และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้น นำมาร่างกระทู้ถามให้ตรงตามรูปแบบและเนื้อหาอย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน 4) ตรวจสอบกลั่นกรองร่างกระทู้ถามและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ 5) จัดเก็บเป็นฐานข้อมูล หรือแฟ้มข้อมูลร่างกระทู้ถาม แยกประเภท และหมวดหมู่ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึง เพื่อเรียกใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึง เพื่อเป็นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) ดำเนินการยกร่างกระทู้ถามให้ถูกต้องตามรูปแบบของกระทู้ถามแต่ละประเภทและตรงกับความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7) ส่งพิมพ์และตรวจทานความถูกต้อง 8) การจัดส่งร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 9) หากสมาชิกมีการแก้ไข ดำเนินการตามความต้องการของสมาชิกและตรวจสอบความถูกต้อง อีกครั้ง ในกรณีที่สมาชิกได้ตรวจสอบเนื้อหาของกระทู้ถามก่อนรับงานแล้ว มีการแก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากสมาชิกมีเนื้อหาเพิ่มหรือมีประเด็นเพิ่มเติมบางส่วนที่ประสงค์จะตั้งถามเพิ่ม เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องจะต้องดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมตามความประสงค์ให้ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม อย่างทันท่วงที 10) สมาชิกรับงานและลงชื่อรับงานในใบให้บริการและตอบแบบประเมินผล และ 11) จัดทำสารบบร่างกระทู้ถาม

โดยกระทู้ถามที่สมาชิกรับงานไปแล้ว ฝ่ายธุรการจะรวบรวมสถิติข้อมูลผลการปฏิบัติงานเป็นรายเดือน เข้าสู่สารบบของร่างกระทู้ถามของสำนักกฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการรัฐสภาสามัญมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนการดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติให้มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ซึ่งจากการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินงานในปัจจุบัน พบว่า การร่างกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น

1) ข้อจำกัดของสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้วยสภาพปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดมาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน รัฐบาลจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจกรรม และการทำงานของภาครัฐและเอกชนโดยการขอความร่วมมือให้ทุกหน่วยงานจัดบุคลากร Work From Home หรือที่หลายคนย่อว่า "WFH" ความหมายตรงๆ คือ "การทำงานที่บ้าน" จึงเป็นหนึ่งวิธีปฏิบัติที่สำคัญ ที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่รักษาระยะห่างกับสังคมได้ โดยสามารถลดการพบปะ พุดคุย หรือรวมตัวอยู่ในพื้นที่แออัด ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้ดี เป็นการทำงานยุคใหม่ที่ตามมากับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปจนทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนที่ต่ำลง

ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า เมื่อมีนโยบายการทำงานที่บ้าน การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเข้ามาใช้บริการในการร่างกระทู้ถามจะมีข้อจำกัด ระยะเวลาและกระบวนการดำเนินการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลักในการทำงาน

2) ข้อจำกัดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประสงค์ร่างกระทู้ถามนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเดินทางมาร่างกระทู้ถามที่สำนักกฎหมาย ชั้น 5 ตึกสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกบางท่านไม่สะดวกในการเดินทางมาที่สำนักกฎหมาย เนื่องจากรัฐสภาในปัจจุบันมีพื้นที่กว้าง การเดินทางมาที่สำนักกฎหมายจะใช้เวลาในการเดินมาไกล จึงไม่เหมาะกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้สูงอายุ หรือมีโรคประจำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านมีภารกิจอยู่ต่างจังหวัด บางครั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่ต้องการกระทู้ถามไม่ได้อยู่ในพื้นที่บริเวณรัฐสภา ทำให้ใช้ระยะเวลาในการร่างกระทู้แต่ละกระทู้ยาวนานกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ

จากประเด็นปัญหาข้างต้นจึงเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักกฎหมาย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจด้านนิติบัญญัติด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและด้านนิติการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งงานด้านร่างกระทู้ถาม เป็นกลไกในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติ ในการสนับสนุนการตรากฎหมาย ให้เป็นไปตามพันธกิจในการสนับสนุนสถาบันนิติบัญญัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามเป้าหมายองค์การในการให้ประชาชน ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถเข้าถึงการบริการที่ดี ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย และตรงต่อความต้องการ (การบริการด้านเลขานุการ ด้านวิชาการและกฎหมาย ด้านอำนวยความสะดวกทั่วไป) และเป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) พัฒนางค์กรให้ก้าวไปสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและประชาชน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์
- 2.2 เพื่อศึกษาข้อเท็จจริง และสภาพปัญหาในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบัน

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3. วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการร่างกระทู้ถาม เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนาการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3.1 ขอบเขตด้านการศึกษา

เป็นการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับกระบวนการการตั้งกระทู้ถาม ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ระเบียบสภาผู้แทนราษฎร ว่าด้วยกำหนดเวลาการแสดงความจำนงตั้งกระทู้ถามสดด้วยวาจา พ.ศ. 2562 ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง จำนวนกระทู้ถามแยกเฉพาะ พ.ศ. 2562 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเขียนหนังสือราชการ เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงแนวทาง ความจำเป็น และความเหมาะสม ในการการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยการตั้งกระทู้ถามในที่นี้ไม่ได้หมายรวมถึงการตั้งกระทู้ถามสดด้วยวาจา เนื่องจากลักษณะของการตั้งกระทู้ถามสดด้วยวาจา มีความแตกต่างกับการตั้งกระทู้ถามที่ตอบในห้องประชุมสภา การตั้งกระทู้ถามที่ตอบในห้องกระทู้ถาม และการตั้งกระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษา

3.2 ประชากรในการศึกษา

ในการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะได้มีการศึกษาโดยการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในส่วนของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่างกระทู้ถามซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยร่างกระทู้ถาม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คาดว่าจะมาร่างกระทู้ถามในอนาคต โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ

เจาะจง (Purposive sampling) คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ตำแหน่งวิทยากร สำนักกฎหมาย ทั้งในส่วนของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยร่างกระทู้ถาม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เคยร่างกระทู้ถาม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่

3.2.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยร่างกระทู้ถาม โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ และไม่เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล จำนวน 3 คน

3.2.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เคยร่างกระทู้ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ และไม่เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลจำนวน 2 คน

3.2.3 ข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานร่างกระทู้ถาม ซึ่งเป็นข้าราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงาน และวิทยากรที่สังกัดสำนักกฎหมาย เนื่องจากต้องเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างกระทู้ถามโดยตรง จำนวน 5 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษามีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ทบทวนงานแนวคิด ทฤษฎีวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาวัตถุประสงค์ แนวทางการศึกษา และดำเนินการแก้ไขปรับปรุง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

3.3.2 แบบสัมภาษณ์โดยกำหนดคำถามเฉพาะเจาะจงที่ชัดเจน เพื่อให้มีคำถามเป็นชุดเดียวกัน และสามารถเปรียบเทียบคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนได้ โดยเน้นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการร่างกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นไปได้ รวมถึงความจำเป็นในการเสนอการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อนำมากำหนดเป็นเกณฑ์และตัวชี้วัดของตัวแปรหลักสำหรับการศึกษา เนื่องจากเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อความบรรยายการวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) กล่าวคือ ตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาทฤษฎี และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อประกอบการอภิปรายผล

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และภายใต้ขอบเขตที่ชัดเจน จึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

4.1 วิทยากร สำนักกฎหมาย หมายถึง ข้าราชการในสังกัดสำนักกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน คือ การยกร่างญัตติ ยกร่างกระทู้ถาม และหนังสือติดต่อราชการให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.2 กระทู้ถาม หมายถึง คำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เพื่อขอให้ตอบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องใด ๆ กระทู้ถามเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สมาชิกสภา (คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา) ใช้เพื่อตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล และเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในส่วนที่เป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง โดยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 145 กระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ ซึ่งในรายงานฉบับนี้ไม่ได้หมายความรวมถึงกระทู้ถามสดด้วยวาจา เนื่องจากเป็นกระทู้ถามที่สมาชิกมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้งละ 1 กระทู้ถามในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถาม โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า

4.3 การยกร่างกระทู้ถาม หมายถึง การร่างหนังสือราชการ โดยอาศัยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 หมวด 8 ว่าด้วยเรื่องกระทู้ถาม และร่างขึ้นตามแบบฟอร์มกระทู้ถามของสำนักกฎหมายที่กำหนดไว้

4.4 สำนักงานเลขาธิการ หมายถึง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะได้ทราบข้อเท็จจริง และสภาพปัญหาในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบัน

5.2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะได้ทราบแนวทางและความเหมาะสมในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

5.3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับข้อเสนอเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาดำเนินการที่เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความสมบูรณ์ ได้มีการนำแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาศึกษา ซึ่งสรุปสาระโดยสังเขป ดังนี้

1. แนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้เข้าใจหลักการและศัพท์ที่ใช้ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

2. การตั้งกระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการตั้งกระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการการตั้งกระทู้ถาม อย่งไร องค์ประกอบของการตั้งกระทู้ถาม คืออะไร

3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เนื่องจากต้องมีการเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4. ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างกรณี การตั้งกระทู้ถาม หากทำการสืบค้นโดยมากจะมีการอธิบายเพียงว่าการตั้งกระทู้ถามคืออะไร แต่ไม่มีใครทราบถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งการตั้งกระทู้ถาม เมื่อได้มาแล้วต้องดำเนินการอย่างไร การตั้งกระทู้ถามไม่มีการเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) แต่เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning) เป็นการให้ความรู้กันจากคนในองค์กร จากพี่สู่น้อง เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) คือเกิดกรณีการตั้งกระทู้ถามที่เป็นปัญหาแล้วนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข

6. แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) จะเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและประชาชน ต่อไป

1. แนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาไทย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลอำนาจให้มีความเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้คณะรัฐมนตรีใช้ในการบริหาร ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบได้จากฝ่ายประชาชน ผ่านตัวแทนตามระบบ “รัฐสภา” ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติถูกกำหนดไว้ให้มีการควบคุมและตรวจสอบซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายบริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้ความไว้วางใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางการเมือง โดยมีการสร้างกลไกให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจการตรวจสอบการบริหารงานฝ่ายบริหารด้วยการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้ฝ่ายบริหารมีความระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารประเทศมากขึ้น

การตั้งกระทู้ถามเป็นกระบวนการเพื่อสอบถามในข้อเท็จจริง หรือนโยบายเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้ดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว และเกิดสัมฤทธิ์ผลทันกับสถานะของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหน้าที่ของฝ่ายบริหารคือ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละกระทรวง ผู้ถูกตั้งคำถามจะต้องตอบกระทู้ถามให้เป็นที่พึงพอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้งกระทู้ถามทั้งในด้านข้อเท็จจริง หรือแถลงวิธีการแก้ไขในปัญหาที่สมาชิกตั้งกระทู้ถาม ดังนั้น กระทู้ถามจึงไม่เป็นแต่เพียงความประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทราบข่าวสารบางอย่างจากรัฐบาลเท่านั้น แต่เป็นการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารโดยตรงวิธีหนึ่ง

1.1 ความหมายของกระทู้ถาม

ความหมายของ “กระทู้” สามารถอธิบายความหมายได้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ว่า หัวข้อหรือข้อความที่ตั้งอธิบาย เช่น กระทู้ธรรม กระทู้ถาม กระทู้ถาม (กฎ) น. คำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่สมาชิกรัฐสภานิติบัญญัติหรือสมาชิกรัฐสภาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตั้งถามฝ่ายบริหารให้ตอบในที่ประชุมแห่งสถานนั้น ๆ หรือตอบเป็นหนังสือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 44)

“กระทู้ถาม” หมายถึง ข้อซักถามที่สมาชิกรัฐสภาถามรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่มีต่อรัฐสภาในฐานะผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล (คณิน บุญสุวรรณ, 2533, หน้า 24) ซึ่งนายคณิน บุญสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ให้ความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ในพจนานุกรมศัพท์รัฐสภาไทยว่า “กระทู้ถาม” หมายถึง ข้อซักถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภามีต่อรัฐมนตรีแต่ละคนในคณะรัฐบาลเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี อันเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (คณิน บุญสุวรรณ, 2548, หน้า 41)

กระทู้ถาม คือ คำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตั้งขึ้นถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยให้ตอบในที่ประชุมของสภาแห่งนั้น หรือตอบเป็นหนังสือในราชกิจจานุเบกษาก็ได้ แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่สมควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบได้ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548, หน้า 12)

จากความหมายของคำว่ากระทู้และกระทู้ถาม ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่ากระทู้ถาม หมายถึง ข้อคำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นข้อเท็จจริง หรือนโยบายที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี โดยให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในแต่ละกระทรวงตอบในที่ประชุมสภาหรือตอบในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่กระทู้ถามนั้นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในแต่ละกระทรวงเห็นว่ายังไม่สมควรเปิดเผย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของประเทศหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบก็ได้

1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารโดยกระทู้ถาม

การควบคุมฝ่ายบริหารโดยรัฐสภาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อาจกล่าวได้ว่า ทั้งรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีมีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเด็ดขาด เมื่อพิจารณาการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหารพบว่า มีขอบเขตที่กว้างขวางหากไม่มีการควบคุมอำนาจอาจเกิดการใช้อำนาจที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดและกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความมั่นคงของรัฐได้ ทำให้ต้องมีการควบคุมฝ่ายบริหาร ประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ก็ได้้นำหลักการ

ควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายนิติบัญญัติ ด้วยวิธีการตั้งกระทู้ถาม มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 40 ความว่า “สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุม ราชการแผ่นดิน ในที่ประชุมสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการ งานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควร เปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน” แต่ต่อมารัฐธรรมนูญจะถูก ยกเลิกและมีการตราขึ้นใหม่หลายฉบับ ในส่วนที่เกี่ยวกับกระทู้ถามยังคงเป็นไปในหลักการเดิม และ ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดวิธีการการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่และสิทธิในการ ตอบกระทู้ของรัฐมนตรีไว้ในมาตรา 150 ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

“มาตรา 150 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถาม รัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการ ประชุมแห่งสภานั้น ๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า ไว้ด้วย

รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควร เปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

การตั้งกระทู้ถามจะถามเป็นหนังสือหรือวาจาก็ได้ตามข้อบังคับการประชุม และใน ข้อบังคับการประชุมนั้น อย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า ด้วย ดังนั้นรัฐมนตรีทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอในการตอบกระทู้ถามอันเกี่ยวกับงานใน หน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของสภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภามีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนด ข้อยกเว้นกรณีที่เป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ายังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือ ประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบกระทู้ได้

แม้การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาก็จะไม่ส่งผลต่อ คณะรัฐมนตรีให้ต้องพ้นจากตำแหน่งก็ตาม แต่ก็อาจทำให้เห็นถึงความบกพร่องในการบริหารประเทศ ของคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะส่งผลให้คณะรัฐมนตรีจะต้องดำเนินการบริหารประเทศด้วยความระมัดระวัง มากขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นจากแนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม เพื่อศึกษาอำนาจหน้าที่ กระบวนการในการดำเนินการ รวมถึงเข้าใจหลักการและ ศัพท์ที่ใช้ในกระบวนการตั้งกระทู้ถามตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

2. การตั้งกระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562

กระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรนั้น การเสนอกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 หมวด 8 กระทู้ถาม ข้อ 144 ถึง ข้อ 174 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม คือ ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ถาม และกระทู้ถามทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้ถาม แต่ถ้าหากมีกระทู้ถามทั่วไปรอบรรจุระเบียบวาระการประชุมจำนวนมากหรือมีกระทู้ถามทั่วไปที่เลื่อนมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้ โดยการจัดลำดับกระทู้ถามในที่ประชุมให้จัดตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดด้วยวาจาและกระทู้ถามทั่วไป

ผู้มีสิทธิตั้งกระทู้ถามคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้มีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ด้วยความเป็นอิสระโดยต้องไม่อยู่ในความครอบงำใด ๆ และจะถอนกระทู้ถามเมื่อใดก็ได้ การตั้งกระทู้ถามจะต้องชัดเจน ไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย การตอบกระทู้ถามของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็เช่นเดียวกัน ผู้ตอบกระทู้ถาม คือ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีที่จะตอบกระทู้ในเรื่องใดในกรณีที่มีการดำเนินการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยสภาผู้แทนราษฎร คือ กระทู้ถามหรือเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายใด โดยปกติเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของเรื่องที่จะต้องชี้แจงต่อสภา

นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามต้องเข้าร่วมประชุมสภาเพื่อตอบกระทู้ถามในเรื่องนั้นด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่อาจตอบกระทู้ แต่ต้องแจ้งเหตุจำเป็นนั้นเป็นหนังสือต่อประธานสภาก่อนหรือในวันประชุมสภา และให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

ในกรณีที่มีการมอบหมายให้รัฐมนตรีอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตอบกระทู้ถาม จะต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานสภาก่อนถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม

นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

กระทู้ถามใดที่ประธานสภาพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ประธานสภาอาจสั่งให้นำออกจากการรอรอบระเบียบวาระการประชุมได้ เมื่อได้รับความยินยอมของผู้ตั้งกระทู้ถาม

2.2 ลักษณะของกระทู้ถามและลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

ลักษณะของกระทู้ กระทู้เป็นข้อซักถามในเรื่องใดก็ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- 2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- 3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- 4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- 5) เป็นการให้ออกความเห็น
- 6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- 7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- 8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถามเป็นการให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตรวจสอบการทำงานอย่างหนึ่งของฝ่ายบริหารโดยเป็นการซักถามต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบกระทู้ได้ หากเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน เรื่องที่จะซักถามและถ้อยคำที่ใช้ในการตั้งกระทู้ถามจึงต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและไม่ใช้กรณีที่เคยมีผู้สอบถามมาก่อนแล้ว เว้นแต่เป็นกระทู้ที่มีสาระสำคัญแตกต่างไปจากเดิมหรือพฤติการณ์ขณะตั้งกระทู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป และต้องเป็นเรื่องที่สอบถามเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นทางข้อกฎหมายหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากผู้ตอบกระทู้คือคณะรัฐมนตรีซึ่งหมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมืองที่มีภาระหน้าที่ในการบริหารประเทศ และถ้อยคำที่ใช้ต้องไม่มีลักษณะในเชิงเสียดสีหรือกลั่นแกล้งใส่ร้ายหรือนำเรื่องส่วนตัวหรือพาดพิงบุคคลอื่นเพื่อบ่มุ่ทำลายชื่อเสียงอันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นประเด็นทางการเมืองได้

2.3 ประเภทของกระทู้ถาม

กระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ

1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา

สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้งละ 1 กระทู้ ในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า และต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (ก) เป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
- (ข) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน
- (ค) เป็นเรื่องเร่งด่วน

ประธานสภาจะเป็นผู้วินิจฉัยการว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามสดหรือไม่ โดยในการประชุมแต่ละครั้งสภาจะบรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ หากมีผู้ขอตั้งกระทู้ถามสดด้วยวาจาเกินจำนวน 3 กระทู้ ประธานสภาจะจับสลากให้เหลือเพียง 3 กระทู้ ในจำนวน 3 กระทู้นี้ หากปรากฏว่ามีกระทู้ถามที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน กระทู้ถามที่ถูกจับสลากขึ้นมาในลำดับหลังตกไป และจัดกระทู้ถามสดด้วยวาจาเป็นลำดับแรกก่อนกระทู้อื่น

กระทู้ถามสดด้วยวาจาที่ประธานสภาวินิจฉัยแล้ว จะบรรจุเข้าระเบียบวาระกระทู้ถามสดด้วยวาจา

การถามและตอบกระทู้ถามสดด้วยวาจาในการประชุมแต่ละครั้ง ต้องไม่เกิน เวลา 90 นาที และผู้ตั้งกระทู้ถามสดมีสิทธิซักถามด้วยวาจาเรื่องละไม่เกิน 3 ครั้ง และต้องถามตอบให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 30 นาที นอกจากนี้จะมีกระทู้ถามสดน้อยกว่า 3 กระทู้ ก็สามารถขยายเวลาออกไปอีกตามสัดส่วนภายในเวลา 60 นาที

เรื่องใดที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าไม่เข้าลักษณะกระทู้ถามสดด้วยวาจาหรือไม่อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม หรือมิได้มีการถามตอบด้วยเหตุอื่นใดที่มีไขการขอเลื่อนการตอบของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้เป็นอันตกไป หากสมาชิกยังประสงค์ที่จะตั้งเป็นกระทู้ถามสดด้วยวาจาอยู่ ให้เสนอใหม่เพื่อพิจารณาในคราวถัดไป

2) กระทู้ถามทั่วไป

การตั้งกระทู้ถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทู้ถามทั่วไป ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่า ถูกต้อง แม้

ไม่ได้ยื่นยันรับรองไว้ในกระทู้ถามทั่วไปก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบ ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ประธานสภาจะเป็นผู้วินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดมีลักษณะต้องห้าม และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายใน 7 วัน และจะบรรจุกระทู้ลำดับแรกของสมาชิกเข้าระเบียบวาระการประชุมตามลำดับก่อนหลังที่ได้ยื่นต่อประธานสภา เมื่อได้ตอบกระทู้แล้ว ให้พิจารณาบรรจุกระทู้ลำดับถัดไปของแต่ละบุคคลเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมตามลำดับที่ได้ยื่นไว้ต่อประธานสภา

กระทู้ถามที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าเป็นกระทู้ถาม ให้จัดส่งไปยังนายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถาม กระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ส่วนกระทู้ถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามเพื่อดำเนินการตอบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ตอบแล้วให้ส่งราชกิจจานุเบกษาที่มีคำตอบกระทู้ถามมาเพื่อให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ หากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีไม่สามารถตอบภายในกำหนดเวลา ให้แจ้งเหตุขัดข้องเป็นหนังสือและให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใดเพื่อประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานอนุญาต

3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เป็นครั้งแรกที่มีการให้ความหมายของกระทู้ถาม และเป็นครั้งแรกที่มี “กระทู้ถามแยกเฉพาะ”

กระทู้ถามแยกเฉพาะมีลักษณะเป็นกระทู้ถามเฉพาะเรื่องเฉพาะพื้นที่ เฉพาะบุคคล หรือ สมาชิกระบุว่าให้ตอบในท้องกระทู้ถามซึ่งประธานสภาอาจกำหนดให้มีการถามและการตอบในท้องกระทู้ถามก็ได้ ผู้ตั้งกระทู้ถามแยกเฉพาะต้องเสนอเป็นหนังสือต่อประธานสภาเป็นการล่วงหน้า ซึ่งผู้ตั้งกระทู้ต้องเป็นผู้รับรองว่าเนื้อหาข้อเท็จจริงที่อ้างในกระทู้นั้นถูกต้อง ซึ่งประธานสภาจะจัดส่งกระทู้ถามแยกเฉพาะไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามและให้บรรจุเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมภายใน 15 วัน ในการตอบข้อซักถามของกระทู้แยกเฉพาะประธานสภาจะจัดให้มีท้องกระทู้ถามซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสภา โดยให้มีจำนวนกระทู้แยกเฉพาะตามที่ประธานสภากำหนด โดยต้องมีการ

ถามและตอบแต่ละกระทู้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 20 นาที ทั้งนี้ กระทู้ถามทั่วไปที่ต้องตอบในสภาและกระทู้แยกเฉพาะทั้งที่บรรจุแล้วและยังไม่ได้บรรจุในระเบียบวาระการประชุม ประธานสภาจะรวบรวมแจ้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบในราชกิจจานุเบกษาภายใน 30 วัน

2.4 สาเหตุที่ทำให้กระทู้ถามตกไป

กระทู้ถามที่ได้รับการบรรจุในระเบียบวาระการประชุมแล้วจะตกไป ก็ต่อเมื่อมีสาเหตุดังนี้

- 1) ถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม
- 2) สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง
- 3) คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง
- 4) สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ

2.5 การจัดระเบียบวาระการประชุม

ในการดำเนินการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น การจัดระเบียบวาระการประชุมถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการประชุมเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย การจัดระเบียบวาระการประชุมคือการจัดลำดับเรื่องราวที่จะต้องพิจารณากันในที่ประชุมสภา โดยประธานของสภานั้นจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัด และที่ประชุมจะพิจารณาได้เฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุมเท่านั้น โดยพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

การจัดระเบียบวาระการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 23 ซึ่งได้กำหนดให้วาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเรียงลำดับ ดังนี้

- 1) กระทู้ถาม
- 2) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- 3) รับรองรายงานการประชุม
- 4) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- 5) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- 6) เรื่องที่เสนอใหม่
- 7) เรื่องอื่นๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระก็ได้ แต่จะจัดไว้ก่อนเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วไม่ได้

2.6 การบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุม

ในการประชุมสภาครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ และกระทู้ถามทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้ แต่ถ้าหากมีกระทู้ถามทั่วไปหรือบรรจุระเบียบวาระการประชุมมาก ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้

เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดด้วยวาจาและกระทู้ถามทั่วไป

2.7 การตอบกระทู้ถาม

เมื่อประธานสภาวินิจฉัยว่ากระทู้ถามที่เสนอนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตั้งกระทู้ถาม แล้วให้จัดส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตอบ

1) กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการตอบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น

ถ้ารัฐมนตรีได้ตอบแล้วให้ส่งราชกิจจานุเบกษาหรือรัฐมนตรีมีเหตุขัดข้องไม่ตอบภายใน 30 วันให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

2) กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา ถ้าเป็นกระทู้ถามทั่วไป ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรี

กระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภาเมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไป เพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานอนุญาต

กระทู้ถามเป็นมาตรการที่สำคัญในระบบงานรัฐสภาด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และเป็นกลไกในการดำเนินการประชุมสภา ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มีการใช้ “กระทู้ถาม” ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามสภาพบังคับของมาตรการในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีการดังกล่าวอาจไม่ได้ผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้มีสภาพบังคับในทางกฎหมายเพียงพอ เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่ากระทู้ถามไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบฝ่ายบริหารได้อย่างบรรลุ

วัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ ทั้งยังขาดประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ กล่าวคือ

1. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี อาจใช้สิทธิไม่ตอบกระทู้ถามได้ หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน
2. กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการตอบภายในสามสัปดาห์ นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่าโดยส่วนมากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่ได้ตอบกระทู้ถามภายในระยะเวลาดังกล่าว
3. กระทู้เป็นเพียงการถามเพื่อให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตอบหรือชี้แจงตามประเด็นที่ถามโดยไม่มีการลงมติ จึงไม่มีสภาพบังคับการตามประเด็นที่ตั้งไว้ อันเป็นกรณีที่แตกต่างจากการเสนอญัตติที่มีการพิจารณาและศึกษาจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น และการรายงานผลการศึกษาต่อสภา

การตั้งกระทู้ถาม จึงเป็นเพียงการเสนอข้อมูลในที่ประชุม โดยมีผลเป็นเพียงข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นให้กับฝ่ายบริหารในการบริหารประเทศเท่านั้น แต่ก็อาจส่งผลในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และในเรื่องคะแนนนิยมของประชาชนต่อฝ่ายบริหาร เนื่องจากการตั้งกระทู้ถามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นการเชื่อมโยงฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรีกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน ในอันที่จะได้รับรู้ความคิด ความเคลื่อนไหว ปัญหาที่แท้จริงของประชาชนอย่างทันทั่วถึง ซึ่งโดยมากกระทู้ถามจะเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตปากท้องและความเป็นอยู่ของประชาชนในช่วงขณะนั้น ๆ หากฝ่ายบริหารไม่มาตอบหรือไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวหรือไม่มีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารราชการที่ชัดเจน หรือในเรื่องการตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษา และสอบหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป หากฝ่ายบริหารไม่สนใจต่อข้อเสนอแนะและรายงานการศึกษาของคณะกรรมการ ที่เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ก็อาจทำให้ประชาชนไม่ไว้วางใจในการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้ นอกจากนี้จะมีการใช้กลไกการตั้งกระทู้ถามในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแล้วยังเป็นกระบวนการหนึ่งในการรับฟังปัญหาของประชาชนและเป็นช่องทางหนึ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศไว้อย่างแท้จริง

ดังนั้นการศึกษาเรื่องการตั้งกระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการตั้งกระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการการตั้งกระทู้ถาม อย่างไร องค์ประกอบของการตั้งกระทู้ถาม คืออะไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 150 วรรคแรก บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้นๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าไว้ด้วยได้ โดยหลักการของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาเป็นการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นกระทู้ถามจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบข้อซักถามของสมาชิกรัฐสภาในฐานะที่เป็นผู้บริหารและกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ

3.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

มาตรา 1 (7) ใน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้ให้ความหมายของคำว่า เอกสาร ว่า “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น” เป็นการศึกษาเพื่ออ้างอิงว่าการการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถกระทำได้หรือไม่

3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

ในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากต้องมีเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้นการศึกษากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เนื่องจากต้องมีการเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4. ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

เมื่อบุคคลต้องการแสดงเจตนาที่จะเชื่อมโยงตนเองเข้ากับข้อความเพื่อให้เกิดผลผูกพัน เช่น ยอมรับเงื่อนไข ตามข้อความที่ปรากฏในข้อตกลง หรือรับรองความถูกต้องของข้อมูลที่ตนเองให้ไว้ บุคคลดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการลงลายมือชื่อลงในเอกสารกระดาษซึ่งเป็นวิธีการทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม หรือการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้ สิ่งสำคัญของการลงลายมือชื่อ คือ การทำให้เกิดหลักฐาน ที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อมีเจตนาเกี่ยวกับข้อความที่ตนเองลงลายมือชื่อกำกับ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อจะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของการลงลายมือชื่อ ซึ่งโดยทั่วไป การลงลายมือชื่อจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

- การอนุมัติ เห็นชอบ หรือยอมรับข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อยอมรับข้อกำหนดที่ปรากฏในสัญญา

- การรับรองหรือยืนยันความถูกต้องของข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อความในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้เป็นรายการที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นความจริง

- การตอบแจ้งการเข้าถึงหรือการรับข้อความ (acknowledgement) เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อตอบแจ้ง การรับเอกสารเปิดเผยข้อมูล

- การเป็นพยานให้กับลายมือชื่อหรือการทำธุรกรรมของบุคคลอื่น เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองเอกสาร หรือรับรองลายมือชื่อ (notarization)

- การรับรองแหล่งที่มาของข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อมูลถูกนำออกมาจากฐานข้อมูล การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองจำนวนสินค้าคงคลังว่ามาจากการนับอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ หากกฎหมายกำหนดให้ธุรกรรมใด ๆ ต้องมีการลงลายมือชื่อ การทำธุรกรรมดังกล่าวในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์จะจำเป็นต้องมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดความหมายของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออ้างถึงลายมือชื่อที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีผลทางกฎหมายเทียบเท่ากับลายมือชื่อที่ทำลงในเอกสารกระดาษ โดยไม่กำหนดเทคโนโลยีที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงมีความเป็นกลางทางเทคโนโลยี (technology neutrality) เพื่อให้รองรับรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ หากลายมือชื่อที่สร้างขึ้นมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ลายมือชื่อดิจิทัลเป็นข้อมูลเข้ารหัสลับ (encrypted data) ที่ได้จากระบวนการเข้ารหัสลับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยการใช้อัลกอริทึมสำหรับสร้างค่าแฮช (hash algorithm) และการเข้ารหัสลับแบบกุญแจสาธารณะ (public key cryptography) ซึ่งช่วยให้ผู้รับข้อมูลสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ตัวอย่างของลายมือชื่อดิจิทัล เช่น ลายมือชื่อดิจิทัลแบบ XML Advanced Electronic Signatures (XAdES) ซึ่งใช้ในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับไฟล์ XML เป็นต้น

ลายมือชื่อดิจิทัลสามารถใช้เป็นรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่มีการกล่าวถึงในตัวกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายถูกเขียนบนพื้นฐานของความเป็นกลางทางเทคโนโลยี ในขณะที่ลายมือชื่อดิจิทัลเป็นชื่อที่เรียก ตามเทคโนโลยี (technology driven) ที่สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ใช้เป็นรูปแบบ ของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใช้เป็นวิธีการเพื่อตอบสนองการระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อและการตรวจสอบ ความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือทั้งสองอย่างก็ได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือการสร้างบริบทที่ชัดเจน ว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีวัตถุประสงค์ใด และเมื่อใดก็ตามที่ลายมือชื่อดิจิทัลถูกนำมาใช้ในการลงลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์จะต้องคำนึงถึงปัจจัยในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์บางประเภทสามารถตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยสามารถระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อได้ โดยไม่ต้องอาศัยวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม ในขณะที่ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์บางรูปแบบจำเป็นต้อง อาศัยวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นที่ยอมรับ

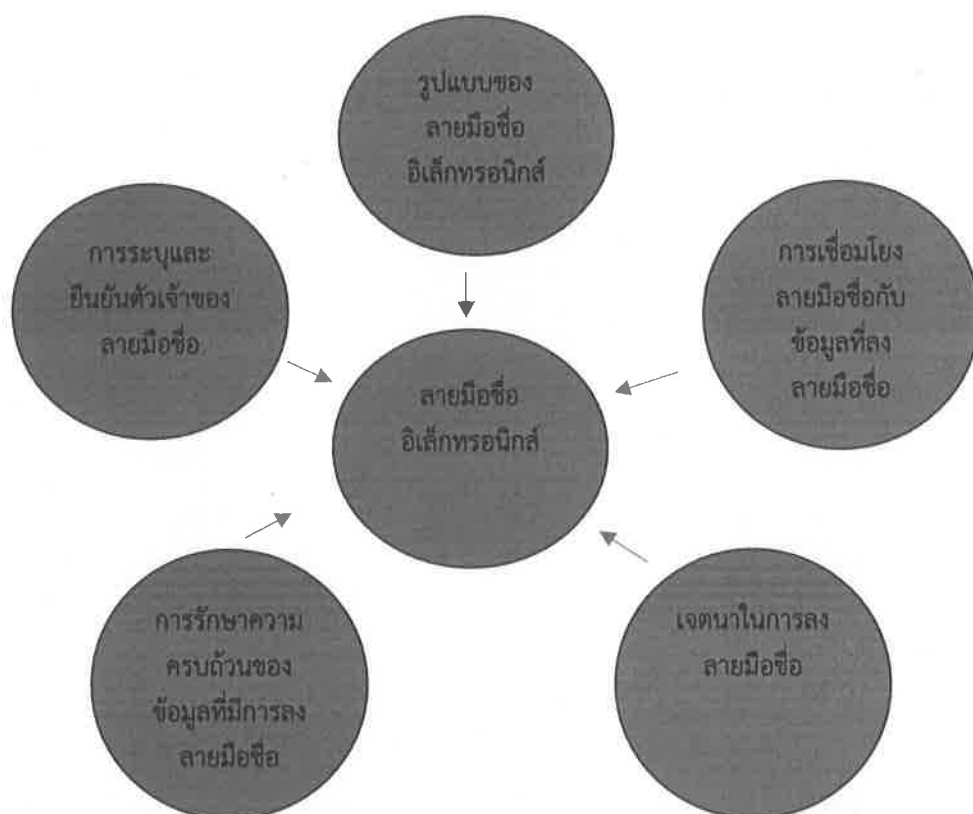
หากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ธุรกรรมต้องมีการลงลายมือชื่อ หน่วยงานอาจพิจารณาความจำเป็นของลายมือ ชื่ออิเล็กทรอนิกส์จาก (1) ความต้องการในการเน้นความสำคัญของธุรกรรม

เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของธุรกรรม เช่น การจ้างก่อสร้าง แม้กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือจึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีต่อกันได้ แต่การทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อจะช่วยให้ผู้ที่เป็นคู่สัญญาตระหนักว่ากำลังทำธุรกรรมที่มีผลผูกพันทางกฎหมายขึ้นและทั้งสองฝ่ายได้ยอมรับในข้อตกลงตามข้อความที่ปรากฏในหนังสือ และการยื่นข้อมูลภาษีให้กับกรมสรรพากร การลงลายมือชื่อจะช่วยให้ผู้กรอกข้อมูลตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลที่นำส่งและผลที่จะเกิดขึ้น หากกรอกข้อมูลเท็จ เป็นต้น หรือ (2) ความต้องการในการสร้างหลักฐานที่ชัดเจนในการแสดงเจตนาของเจ้าของ ลายมือชื่อ (เช่น การอนุมัติ การยอมรับ การตอบแจ้ง การรับทราบ การเป็นพยาน เป็นต้น) ซึ่งจะช่วยลดความกังวล เกี่ยวกับปัญหาการปฏิเสธในภายหลัง เช่น การปฏิเสธว่าไม่รับทราบเงื่อนไขการใช้งาน การปฏิเสธว่าไม่รับทราบเงื่อนไขการใช้งาน การปฏิเสธว่าตกลงกันได้ เป็นต้น

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องอาศัยวิธีการลงลายมือชื่อที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีพยานหลักฐานที่สามารถนำมาแสดงในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายเมื่อเกิดข้อพิพาทได้ เนื้อหาในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่หน่วยงานควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

- (1) เจ้าของลายมือชื่อต้องใช้รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นที่ยอมรับ
- (2) มีวิธีการระบุและยืนยันตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อ
- (3) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ลงลายมือชื่อ
- (4) มีวิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ
- (5) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องสร้างขึ้นโดยเจ้าของลายมือชื่อที่มีเจตนาในการลงลายมือชื่อ

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ก) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการลงลายมือชื่อสำหรับธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ รูปแบบของลายมือชื่อ (form of signature) ทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม คือ การเขียนชื่อหรือสัญลักษณ์ลงในเอกสารกระดาษ และก็ยังรวมถึงวิธีการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ แกดไต หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ทำลงใน เอกสารกระดาษ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน หรือได้ทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ถือเสมือนการลงลายมือชื่อ

กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้กำหนดรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และ เทคโนโลยีที่ใช้ในการลงลายมือชื่ออย่างเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดลักษณะทั่วไปของลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าเป็น “อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์” ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้

ทราบใดที่วิธีการลงลายมือชื่อ เป็นไปตามปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างของรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีดังนี้

– การพิมพ์ชื่อ เช่น ชื่อที่พิมพ์ไว้ที่ท้ายเนื้อหาของอีเมล ชื่อที่พิมพ์ไว้ในช่องลายมือชื่อของแบบฟอร์มบนเว็บไซต์

- ภาพสแกนของลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือซึ่งแนบไปกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- รหัสผ่านหรือรหัสลับส่วนบุคคล (PIN) ที่ใช้ยืนยันตัวบุคคลที่จะลงลายมือชื่อ
- ข้อมูลชีวมิติ เช่น ลายนิ้วมือ ม่านตา
- ลายมือชื่อดิจิทัล
- การคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ
- การทำเครื่องหมายลงในช่องแสดงการยอมรับ
- บันทึกเสียงของบุคคลที่แสดงการยอมรับหรือให้ความยินยอม

(ข) การระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อ

หากเจ้าของลายมือชื่อที่ถูกกล่าวหาปฏิเสธการลงลายมือชื่อ ลายมือชื่อดังกล่าวจะไม่มีผลบังคับใช้ เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้ลงลายมือชื่อนั้นจริง ดังนั้น ลายมือชื่อซึ่งเป็นที่ยอมรับต้องสามารถพิสูจน์ต่อศาลได้ว่า “ใคร” เป็นผู้ลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ การระบุตัวเจ้าของลายมือชื่ออาจทำได้หลายวิธี เช่น คำให้การของ พยานบุคคล พยานแวดล้อมกรณีที่ยืนยันว่าเจ้าของลายมือชื่อเป็นผู้ลงลายมือชื่อจริง หรือการวิเคราะห์ลักษณะ ของลายมือชื่อ เป็นต้น เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ลงลายมือชื่อแล้ว รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้ด้วย ดังนั้น การระบุและยืนยันตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อจึงเป็นปัจจัยสำคัญของวิธีการลงลายมือชื่อ

ทั้งนี้ แม้ว่าการระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อจะเป็นปัจจัยสำคัญ แต่รูปแบบของลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไม่จำเป็นต้องสามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อได้ด้วยตัวเอง เช่น การคลิกปุ่ม “ยอมรับ” ซึ่งข้อมูลของรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อโดยตรง จึงต้องอาศัย วิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อได้ เช่น การใช้วิธียืนยันตัวตนผู้ใช้งานซึ่งผ่านการลงทะเบียนไว้แล้ว ก่อนอนุญาตให้เข้าสู่ระบบเพื่อ

จะลงลายมือชื่อ ซึ่งเมื่อยืนยันตัวตนผู้ใช้งาน เรียบร้อยแล้ว การลงลายมือชื่อใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะสามารถเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้

(ค) การเชื่อมโยงลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเจ้าของลายมือชื่อต้องลงลายมือชื่อบนเอกสารกระดาษที่มีข้อความซึ่ง ตนเองจะแสดงเจตนา ไม่ควรลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่าที่แยกจากกันเพื่อป้องกันการแก้ไขหรือเพิ่มเติม ข้อความในภายหลังซึ่งไม่ตรงกับเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อ เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่ออย่าง เป็นระบบ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึง 2 ประเด็น ดังนี้

(1) เจ้าของลายมือชื่อต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่ากำลังลงลายมือชื่อเพื่อรับรองสิ่งใดในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ เจ้าของลายมือชื่อจะลงลายมือชื่อในเอกสารกระดาษที่ปรากฏต่อหน้าโดยตรง ทำให้เจ้าของลายมือชื่อสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่ากำลังลงลายมือชื่อรับรองข้อความใด เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เจ้าของลายมือชื่อจะต้องมีโอกาสทบทวนและทำความเข้าใจกับข้อความที่ตนเองกำลังลงลายมือชื่อ การออกแบบวิธีการลงลายมือชื่อที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อความเกินกว่าที่ปรากฏต่อเจ้าของลายมือชื่อซึ่งเจ้าของลายมือชื่อสามารถปฏิเสธในภายหลังได้ ดังนั้น วิธีการลงลายมือชื่อที่เหมาะสมต้องทำให้มั่นใจได้ว่าเป็นการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อความเท่าที่ปรากฏต่อเจ้าของลายมือชื่อและเจ้าของลายมือชื่อมีโอกาสทบทวนข้อความแล้วเท่านั้น

(2) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเจ้าของลายมือชื่อจะลงลายมือชื่อในเอกสารกระดาษโดยตรงทำให้ผู้ที่อ่านเอกสารในภายหลังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าเอกสารมีการลงลายมือชื่อแล้ว เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ เพื่อให้สามารถตรวจสอบในภายหลังได้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ทั้งนี้ การเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อ ต้องเกิดขึ้นทันทีที่มีการลงลายมือชื่อและเป็นการเชื่อมโยงอย่างถาวร ไม่สามารถลบหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้ โดยวิธีการเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อมีหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการแนบรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปกับข้อมูล

ที่ลงลายมือชื่อโดยตรง (เช่น ภาพสแกนของ ลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือ) หรือการจัดเก็บข้อมูลรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แยกจากกันกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อและมีวิธีการที่ใช้เชื่อมโยงระหว่างลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ (เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูล ระหว่างข้อมูลลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ (ต่อศาลเมื่อจำเป็น) ได้ว่ารูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างขึ้นโดยมีเจตนาในการลงลายมือชื่อกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรือการตั้งค่าระบบให้สร้างข้อมูลบ่งบอกความสมบูรณ์ของวิธีการลงลายมือชื่อหรือให้บันทึกข้อมูลของการลงลายมือชื่อ (เช่น การจัดเก็บ Log ของการคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ)

ข้อมูลประกอบที่ควรจัดเก็บควบคู่กับรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย

- ข้อมูลระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ หรือข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อ เช่น ชื่อผู้ใช้งาน ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
- วันและเวลาที่ลงลายมือชื่อ
- วิธีที่ใช้ลงลายมือชื่อ
- วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ

(ง) การรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเอกสารที่มีการลงลายมือชื่อจะสามารถใช้งานได้และเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการรักษาความครบถ้วนของเอกสารอย่างต่อเนื่อง โดยความครบถ้วนของเอกสารมักขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของวิธีการจัดเก็บที่ใช้เพื่อป้องกันเอกสารจากน้ำ ไฟ ภัยอันตรายจากสภาพแวดล้อม และการเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต

ในทำนองเดียวกัน ความสามารถในการใช้งานและการเป็นที่ยอมรับของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อขึ้นอยู่กับการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือทำลายข้อมูลตลอด ระยะเวลาทั้งหมดของการจัดเก็บข้อมูล

การรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อถือเป็นประเด็นสำคัญของการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สามารถถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่ายโดยไม่สามารถตรวจพบการเปลี่ยนแปลงหากจัดเก็บไม่ถูกวิธี ดังนั้น วิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อแล้ว ต้องมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้

(จ) เจตนาในการลงลายมือชื่อ

การใช้อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้การลงลายมือชื่อดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้ หากรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ได้สร้างขึ้นโดยเจตนารับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นของเจ้าของลายมือชื่อ

ในกิจกรรมที่มีการเขียนชื่อลงในเอกสารกระดาษ การเขียนชื่ออาจมีหลายวัตถุประสงค์ เช่น การระบุชื่อ ผู้ให้ข้อมูลลงในแบบฟอร์ม การแสดงการยอมรับข้อกำหนดในสัญญา เพื่อให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย การเขียน ชื่อของศิลปินเพื่อเป็นที่ระลึกให้กับผู้ที่ชื่นชอบ เป็นต้น การเขียนชื่อดังกล่าวจะถือเป็นการลงลายมือชื่อที่มีผลผูกพันทางกฎหมายก็ต่อเมื่อผู้เขียนมีเจตนาที่จะลงลายมือชื่อเพื่อให้เกิดผลผูกพัน เช่นเดียวกันกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ลายมืออิเล็กทรอนิกส์ต้องสร้างขึ้นจากเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อที่จะลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นของตนเอง

วิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดีต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และเจตนาในการลงลายมือชื่อได้อย่างชัดเจน

(1) วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ

วัตถุประสงค์มักปรากฏเป็นข้อความซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ (เช่น ข้อความที่อยู่เหนือบรรทัดของลายมือชื่อ) หรือปรากฏอยู่ในขั้นตอนของการลงลายมือชื่อ (เช่น ข้อความบนเว็บไซต์ที่แสดงต่อผู้ใช้งานก่อนการลงลายมือชื่อ) ในบางกรณี อาจไม่มีข้อความที่บ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อที่ชัดเจน อาจต้องใช้การพิจารณาจากบริบทของการลงลายมือชื่อ

ตัวอย่างของวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ เช่น เพื่อยอมรับข้อกำหนดในสัญญา เพื่อรับรองความถูกต้องของข้อความในเอกสาร เพื่ออนุมัติการดำเนินการ เพื่อยืนยันว่าเจ้าของลายมือชื่อได้อ่านและตรวจสอบเนื้อหาของเอกสารแล้ว เพื่อรับรองว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารมาจากเจ้าของลายมือชื่อ เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะการลงลายมือชื่อจะทำไปด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม การลงลายมือชื่อตามวัตถุประสงค์นั้นจะต้องทำโดยเจตนาในการลงลายมือชื่อ

(2) เจตนาในการลงลายมือชื่อ

หากลายมือชื่อถูกสร้างขึ้นโดยที่ไม่มีเจตนาที่จะรับรองข้อความก็ไม่ถือได้ว่าเป็น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองข้อความนั้น เช่น การคลิกปุ่ม “หน้าถัดไป” โดยที่ผู้ใช้งาน แม้ว่าบน หน้าจอจะมีข้อความใดปรากฏอยู่ก็อาจจะไม่ถือได้ว่าเป็นการรับรองข้อความนั้น เนื่องจากผู้ใช้งาน ต้องการเข้าสู่หน้าถัดไปเท่านั้นไม่ได้มีเจตนาลงลายมือชื่อ เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วเจตนาในการลงลายมือชื่อสามารถอนุมานจากการแสดงออก/ การปฏิบัติของเจ้าของลายมือชื่อเพื่อตอบสนองต่อข้อความที่แสดงวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ เช่น ข้อความบนหน้าจอ “การคลิกปุ่ม “ยอมรับ” ถือว่าข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดการ ใช้งาน” ประโยคนี้แสดงทั้งวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ (เพื่อแสดงการรับทราบและยอมรับ ข้อกำหนดการใช้งาน) และวิธีการที่บุคคลจะใช้แสดงเจตนาในการลงลายมือชื่อ (การคลิกปุ่ม “ยอมรับ”) ดังนั้น การที่ผู้ใช้งานคลิกปุ่ม “ยอมรับ” แสดงให้เห็นถึงเจตนาในการลงลายมือชื่อตาม วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

วิธีการลงลายมือชื่อควรได้รับการออกแบบให้ลดความเสี่ยงที่เจ้าของลายมือชื่อ จะสามารถอ้างในภายหลังได้ว่า ตนเองไม่ทราบว่าการใช้รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นจะมี ผลอย่างไร (เช่น ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อและ/หรือไม่มีเจตนาในการลงลายมือชื่อ) ซึ่งหน่วยงานอาจออกแบบวิธีการลงลายมือชื่อให้เจ้าของลายมือชื่อต้องยืนยันการลงลายมือชื่อ ซึ่ง เจ้าของลายมือชื่อมีทางเลือกที่จะยกเลิกหรือ ดำเนินการต่อไป (ข้อมูลจาก <https://www.etda.or.th/content/etda-recommendation-electronic-signature-guideline.html>)

ดังนั้นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะถูกนำมาใช้ในการตั้งกระทู้ถามของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความ รอบคอบในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ ความเหมาะสม และความถนัด มีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่ง ทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วย ตนเอง โดยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนา ทักษะด้วยตนเอง หรือได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้อื่น

วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีประสบการณ์ และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น ผู้เรียนจะมีการวางแผนด้วยตนเอง
- 2) การเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) โดยมีกลุ่มบุคคลกำกับดูแลมีการให้คะแนน ให้ปริญญา หรือประกาศนียบัตร
- 3) การเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning)
- 4) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) อาจเป็นผลพลอยได้จากเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนมิได้เจตนา

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ผู้เรียนให้ความสำคัญและเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ ก็จะเกิดการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง มีแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นไม่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (ข้อมูลจาก <http://intranet.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/group00/download/pdf/IDP2559.pdf>)

ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างกรณี การตั้งกระทู้ถาม หากทำการสืบค้นโดยมากจะมีการอธิบายเพียงว่าการตั้งกระทู้ถามคืออะไร แต่ไม่มีใครทราบถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งการตั้งกระทู้ถาม เมื่อได้มาแล้วต้องดำเนินการอย่างไร การตั้งกระทู้ถามไม่มีการเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) แต่เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning) เป็นการให้ความรู้กันจากคนในองค์กร จากพี่สู่น้อง เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) คือเกิดกรณีการตั้งกระทู้ถามที่เป็นปัญหาแล้วนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

6. แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และพัฒนาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการสนับสนุนภารกิจของสถาบันด้านนิติบัญญัติ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมในกิจกรรมต่าง ๆ (ข้อมูลจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=62536&filename=index)

ดังนั้นแผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) จะเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและประชาชน ต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษากระบวนการในแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และเพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ต่อผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสำหรับการพิจารณาดำเนินการแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต่อไป โดยมีรายละเอียดของวิธีการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการศึกษา
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. ระยะเวลาในการศึกษา
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม และการสืบค้นข้อมูลจาก internet เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นแนวทางว่าหากจะให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรจะให้มีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไร

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาโดยผ่านการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย

ดังกล่าวเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการตั้งกระทู้ถาม และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการร่างกระทู้ถาม เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะได้อธิบายรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

ทั้งนี้ การศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นข้อเสนอต่อผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสำหรับดำเนินการเกี่ยวกับแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ต่อไป โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับกระบวนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้เข้าใจหลักการและศัพท์ที่ใช้ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

1.1.2 ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการตั้งกระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการการตั้งกระทู้ถาม ใช้องค์ประกอบของการตั้งกระทู้ถาม คืออะไร

1.1.3 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เนื่องจากต้องมีการเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

1.1.4 บทความเกี่ยวกับการลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

1.1.5 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1.6 แผนปฏิบัติราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

1.2 ประเด็นการศึกษา

ในการศึกษาจะนำเอกสารทั้งหมดมาพิจารณาและวิเคราะห์ถึงแนวทาง ความจำเป็น และความเหมาะสม ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยมีประเด็นการศึกษา คือ ตั้งกระทู้ถามของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นดำเนินการอย่างไร ในทางปฏิบัติมีประเด็นปัญหาใดบ้าง และหากให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นแนวทางในการ แก้ปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่

ทั้งนี้ ในการศึกษาจำกัดขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษาคือกระบวนการตั้งกระทู้ถามของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงกระทู้ถามสดด้วยวาจา เนื่องจากลักษณะของ กระบวนการดำเนินการของกระทู้ถามทั่วไป กระทู้ถามแยกเฉพาะ และกระทู้ที่ตอบในราชกิจจานุเบกษามีความแตกต่างกับการกระทู้ถามสดด้วยวาจา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาค้นคว้า รวบรวม แสวงหาข้อเท็จจริง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ ประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ จำกัดพื้นที่ในการศึกษาและใช้ภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะได้มีการศึกษาโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม โดยมีการกำหนดผู้ให้ ข้อมูลหลักในการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ในการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ จะได้มีการศึกษาโดยการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (structure interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการร่างกระทู้ถามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในส่วนของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่างกระทู้ถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน สนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจัดทำร่างกระทู้ถามเสนอประธานสภาสภา ผู้แทนราษฎร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยตั้งกระทู้ถาม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ คาดว่าจะตั้งกระทู้ถามในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่

2.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยร่างกระทู้ถาม โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ

และไม่เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล จำนวน 3 คน เนื่องจากประชากรในกลุ่มนี้เคยมีประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม สามารถนำสิ่งที่ประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม มาเสนอความคิดเห็นได้

2.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เคยร่างกระทู้ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ และไม่เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลจำนวน 2 คน เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของคนกลุ่มดังกล่าว

2.3 ข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานร่างกระทู้ถาม ซึ่งเป็นข้าราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ผู้บังคับบัญชา กลุ่มงาน และวิทยากรที่สังกัดสำนักกฎหมาย เนื่องจากต้องเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างกระทู้ถาม โดยตรง จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ครั้งนี้จะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลจะเป็นการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม แล้วนำมาพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ แนวทางการศึกษา และดำเนินการแก้ไขปรับปรุง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

3.2 การสร้างแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.2.3 การสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดคำถามเฉพาะเจาะจงที่ชัดเจน เพื่อให้มีคำถามเป็นชุดเดียวกัน และสามารถเปรียบเทียบคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนได้ โดยเน้นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ให้

ครอบครัวควบคุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สำหรับประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

(ก) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

(ก.1) การตั้งกระทู้ถาม

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 144 145 และข้อ 146 กำหนดว่า กระทู้ถาม คือ “ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ จะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามมาตรา 150 ของรัฐธรรมนูญ โดยกระทู้ถามมี ๓ ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ โดยการตั้งกระทู้ถาม ให้ผู้ตั้งกระทู้ถามมีอิสระ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ ซึ่งกระทู้ถามแต่ละกระทู้หนึ่ง ให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว รวมถึงผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามเมื่อใดก็ได้” ท่านมีความเข้าใจอย่างไร

- ผู้ใดคือผู้สามารถตั้งกระทู้ถาม
- การตั้งกระทู้ถามต้องกระทำด้วยวิธีใด
- กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างไร

(ก.2) กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- เป็นการให้ออกความเห็น
- เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

(ก.3) การตกไปของกระทู้ถาม

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 155 ที่กำหนดว่า “กระทู้ถามตกไป เมื่อ ถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุหรือสภาถูกยุบ” ในการตกไปของกระทู้ถามนั้น

- ท่านมีความเข้าใจอย่างไรเกี่ยวกับคำว่า “การตกไปของกระทู้ถาม”
- ท่านเห็นว่าการถอนกระทู้ถามควรใช้วิธีใด

(ข) แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

(ข.1) ท่านเคยประสบปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

(ข.2) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรหากจะให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสมหรือไม่ (ความยุ่งยาก/ซับซ้อน/งบประมาณ/ระยะเวลา)

(ค) ข้อเสนอแนะ

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

(ง) คำถามอื่น ๆ (ตามความเหมาะสม)

(ง.1) หากท่านเห็นด้วยกับการให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ท่านเห็นว่าควรให้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด หรือ ให้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กับการใช้ตัวบุคคล

3.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์จะเน้นที่การบันทึกเสียงของผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นสำคัญ โดยผู้ศึกษาจะทำการขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียง เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ขัดข้อง ผู้ศึกษาจะได้ทำการบันทึกเสียงไว้ ซึ่งจะสามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลได้มากขึ้น แต่หากผู้ถูกสัมภาษณ์ขัดข้องก็จะใช้วิธีการจดบันทึกในภายหลัง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม และการสืบค้นข้อมูลจาก internet

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

4.2.1 ช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการรัฐสภาสามัญ ดังนั้นวันเวลาในการสัมภาษณ์จึงเป็นช่วงเวลาที่กระหว่างการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการรัฐสภาสามัญ โดยทำการสัมภาษณ์ที่อาคารรัฐสภา

4.2.2 ในการดำเนินการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการบันทึกเสียงเป็นสำคัญ และใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์เป็นข้อยกเว้น

4.2.3 รวบรวมข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งแยกแยะจับประเด็นรวมทั้งอาจตัดคำพูดที่ไม่เหมาะสม และไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม และข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เป็นการหาความจริงจากข้อเท็จจริงส่วนย่อย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นรูปธรรม

จากนั้นจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่ จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ ถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้อง โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ผู้มีสิทธิในการตั้งกระทู้ถาม อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้ใช้บริการ

กลุ่มที่ 2 ข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องปฏิบัติงานร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถามโดยตรง อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้ให้บริการ

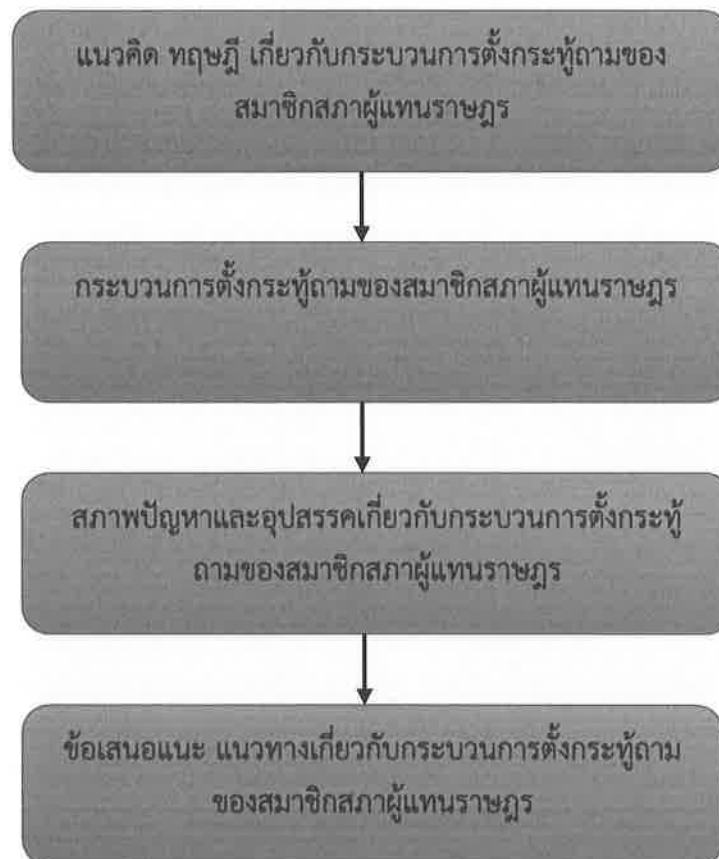
6. ระยะเวลาในการศึกษา

การดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีกำหนดระยะเวลาการดำเนินการศึกษา จำนวน 5 เดือน แบ่งเป็น

6.1 กำหนดรูปแบบและนำเสนอเค้าโครงการศึกษา	เดือนตุลาคม 2564
6.2 ดำเนินการศึกษา	เดือนพฤศจิกายน 2564
6.3 การสัมภาษณ์	เดือนธันวาคม 2564
6.4 สรุป วิเคราะห์ผลการศึกษา	เดือนมกราคม 2565
6.5 นำเสนอผลการศึกษาลบับสมบูรณ์	เดือนกุมภาพันธ์ 2565

ทั้งนี้ กำหนดการในการสัมภาษณ์อาจมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

วิธีการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม และการสืบค้นข้อมูลจาก internet เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นแนวทางว่าหากจะให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรจะให้มีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไร รวมทั้งได้มีการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นการศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

การศึกษาเชิงเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับกระบวนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้เข้าใจหลักการและศัพท์ที่ใช้ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม
2. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการตั้งกระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการการตั้งกระทู้ถามอย่างไร องค์ประกอบของการตั้งกระทู้ถามคืออะไร

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงกระบวนการของการตั้งกระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการตั้งกระทู้ถามอย่างไร โดยจากการศึกษาปรากฏผล ดังนี้

กระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรนั้น การเสนอกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่

กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 หมวด 8 กระทำถาม ข้อ 144 ถึง ข้อ 174 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม คือ ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ถาม และกระทู้ถามทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้ถาม แต่ถ้าหากมีกระทู้ถามทั่วไปรอบรรจุระเบียบวาระการประชุมจำนวนมากหรือมีกระทู้ถามทั่วไปที่เลื่อนมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้ โดยการจัดลำดับกระทู้ถามในที่ประชุมให้จัดตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดด้วยวาจาและกระทู้ถามทั่วไป

ผู้มีสิทธิตั้งกระทู้ถามคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้มีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ด้วยความเป็นอิสระโดยต้องไม่อยู่ในความครอบงำใด ๆ และจะถอนกระทู้ถามเมื่อใดก็ได้ การตั้งกระทู้ถามจะต้องชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย การตอบ

กระทู้ถามของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็เช่นเดียวกัน ผู้ตอบกระทู้ถาม คือ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีที่จะตอบกระทู้ในเรื่องใดในกรณีที่มีการดำเนินการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยสภาผู้แทนราษฎร คือ กระทู้ถามหรือเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายใด โดยปกติเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของเรื่องที่จะต้องชี้แจงต่อสภา

นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามต้องเข้าร่วมประชุมสภาเพื่อตอบกระทู้ถาม ในเรื่องนั้นด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่อาจตอบกระทู้ แต่ต้องแจ้งเหตุจำเป็นนั้นเป็นหนังสือต่อประธานสภาก่อนหรือในวันประชุมสภา และให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด ในกรณีที่มีการมอบหมายให้รัฐมนตรีอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตอบกระทู้ถาม จะต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานสภาก่อนถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม

นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

กระทู้ถามใดที่ประธานสภาพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ประธานสภา อาจสั่งให้นำออกจากการรอบรรจุระเบียบวาระการประชุมได้ เมื่อได้รับความยินยอมของผู้ตั้งกระทู้ถาม

2.2 ลักษณะของกระทู้ถามและลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

ลักษณะของกระทู้ กระทู้เป็นข้อซักถามในเรื่องใดก็ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- 2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- 3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- 4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- 5) เป็นการให้ออกความเห็น
- 6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- 7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- 8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถามเป็นการให้อำนาจสมาชิกและสมาชิกวุฒิสภาตรวจสอบการทำงานอย่างหนึ่งของฝ่ายบริหารโดยเป็นการซักถามต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบกระทู้ได้ หากเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน เรื่องที่จะซักถามและถ้อยคำที่ใช้ในการตั้งกระทู้ถามจึงต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และไม่ใช้กรณีที่เคยมีผู้สอบถามมาก่อนแล้ว เว้นแต่เป็นกระทู้ที่มีความสำคัญแตกต่างไปจากเดิมหรือพฤติการณ์ขณะตั้งกระทู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป และต้องเป็นเรื่องที่สอบถามเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นทางข้อกฎหมาย หรือเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากผู้ตอบกระทู้คือคณะรัฐมนตรีซึ่งหมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมืองที่มีภาระหน้าที่ในการบริหารประเทศ และถ้อยคำที่ใช้ต้องไม่มีลักษณะในเชิงเสียดสีหรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย หรือนำเรื่องส่วนตัวหรือพาดพิงบุคคลอื่นเพื่อมุ่งทำลายชื่อเสียงอันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นประเด็นทางการเมืองได้

2.3 ประเภทของกระทู้ถาม

กระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ

- 1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา

สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้งละ 1 กระทู้ ในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า และต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (ก) เป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
- (ข) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน
- (ค) เป็นเรื่องเร่งด่วน

ประธานสภาจะเป็นผู้วินิจฉัยการว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามสดหรือไม่ โดยในการประชุมแต่ละครั้งสภาจะบรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ ไม่เกิน 3 กระทู้ หากมีผู้ขอตั้งกระทู้ถามสด

ด้วยวาจาเกินจำนวน 3 กระทั่ง ประธานสภาจะจับสลากให้เหลือเพียง 3 กระทั่งในจำนวน 3 กระทั่งนี้ หากปรากฏว่ามีกระทุ้งถามที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันกระทุ้งถาม ที่ถูกจับสลากขึ้นมาในลำดับหลังตกไป และจัดกระทุ้งถามสดด้วยวาจาเป็นลำดับแรกก่อนกระทุ้งอื่น

กระทุ้งถามสดด้วยวาจาที่ประธานสภาวินิจฉัยแล้ว จะบรรจุเข้าระเบียบวาระกระทุ้งถามสดด้วยวาจา

การถามและตอบกระทุ้งถามสดด้วยวาจาในการประชุมแต่ละครั้ง ต้องไม่เกินเวลา 90 นาที และผู้ตั้งกระทุ้งถามสดมีสิทธิซักถามด้วยวาจาเรื่องละไม่เกิน 3 ครั้ง และต้องถามตอบให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 30 นาที นอกจากนี้จะมีกระทุ้งถามสดน้อยกว่า 3 กระทั่ง ก็สามารถขยายเวลาออกไปอีกตามสัดส่วนภายในเวลา 60 นาที

เรื่องใดที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าไม่เข้าลักษณะกระทุ้งถามสดด้วยวาจาหรือไม่อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม หรือมิได้มีการถามตอบด้วยเหตุอื่นใดที่มีใ้การขอเลื่อนการตอบของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้เป็นอันตกไป หากสมาชิกยังประสงค์ที่จะตั้งเป็นกระทุ้งถามสดด้วยวาจาอยู่ ให้เสนอใหม่เพื่อพิจารณาในคราวถัดไป

2) กระทุ้งถามทั่วไป

การตั้งกระทุ้งถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทุ้งถามทั่วไป ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทุ้งถามรับรองว่าถูกต้อง แม้มิได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทุ้งถามทั่วไปก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบ

ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ประธานสภาจะเป็นผู้วินิจฉัยว่ากระทุ้งถามใดมีลักษณะต้องห้าม และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้ตั้งกระทุ้งถามทราบภายใน 7 วัน และจะบรรจุกระทุ้งลำดับแรกของสมาชิกเข้า ระเบียบวาระการประชุมตามลำดับก่อนหลังที่ได้ยื่นต่อประธานสภา เมื่อได้ตอบกระทุ้งแล้วให้พิจารณาบรรจุกระทุ้งลำดับถัดไปของแต่ละบุคคลเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมตามลำดับที่ได้ยื่นไว้ต่อประธานสภา

กระทุ้งถามที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าเป็นกระทุ้งถาม ให้จัดส่งไปยังนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทุ้งถาม กระทุ้งถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน 15 วันนับแต่วันที่ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ส่วนกระทุ้งถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทุ้งถามเพื่อดำเนินการตอบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ตอบแล้วให้ส่งราชกิจจานุเบกษาที่มีคำตอบกระทุ้งถามมาเพื่อให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทุ้งถามทราบ

หากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีไม่สามารถตอบภายในกำหนดเวลา ให้แจ้งเหตุขัดข้องเป็นหนังสือและให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใดเพื่อประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็น และประธานอนุญาต

3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เป็นครั้งแรกที่มีการให้ความหมายของกระทู้ถาม และเป็นครั้งแรกที่มี “กระทู้ถามแยกเฉพาะ”

กระทู้ถามแยกเฉพาะมีลักษณะเป็นกระทู้ถามเฉพาะเรื่องเฉพาะพื้นที่ เฉพาะบุคคล หรือสมาชิกกระบุว่าให้ตอบในท้องกระทู้ถามซึ่งประธานสภาอาจกำหนดให้มีการถามและการตอบในท้องกระทู้ถามก็ได้ ผู้ตั้งกระทู้ถามแยกเฉพาะต้องเสนอเป็นหนังสือต่อประธานสภาเป็นการล่วงหน้า ซึ่งผู้ตั้งกระทู้ต้องเป็นผู้รับรองว่าเนื้อหาข้อเท็จจริงที่อ้างในกระทู้นั้นถูกต้อง ซึ่งประธานสภาจะจัดส่งกระทู้ถามแยกเฉพาะไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามและให้บรรจุเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมภายใน 15 วัน ในการตอบข้อซักถามของกระทู้แยกเฉพาะประธานสภาจะจัดให้มีท้องกระทู้ถามซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสภา โดยให้มีจำนวนกระทู้แยกเฉพาะตามที่ประธานสภากำหนด โดยต้องมีการถามและตอบแต่ละกระทู้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 20 นาที ทั้งนี้ กระทู้ถามทั่วไปที่ต้องตอบในสภาและกระทู้แยกเฉพาะทั้งที่บรรจุแล้วและยังไม่ได้บรรจุในระเบียบวาระการประชุม ประธานสภาจะรวบรวมแจ้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบในราชกิจจานุเบกษาภายใน 30 วัน

2.4 สาเหตุที่ทำให้กระทู้ถามตกไป

กระทู้ถามที่ได้รับการบรรจุในระเบียบวาระการประชุมแล้วจะตกไป ก็ต่อเมื่อมีสาเหตุดังนี้

- 1) ถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม
- 2) สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง
- 3) คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง
- 4) สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ

2.5 การจัดระเบียบวาระการประชุม

ในการดำเนินการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น การจัดระเบียบวาระการประชุมถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการประชุมเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย การจัด

ระเบียบวาระการประชุมคือการจัดลำดับเรื่องราวที่จะต้องพิจารณากันในที่ประชุมสภา โดยประธานของสภานั้นจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัด และที่ประชุมจะพิจารณาได้เฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุมเท่านั้น โดยพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

การจัดระเบียบวาระการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 23 ซึ่งได้กำหนดให้วาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเรียงลำดับ ดังนี้

- 1) กระทู้ถาม
- 2) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- 3) รับรองรายงานการประชุม
- 4) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- 5) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- 6) เรื่องที่เสนอใหม่
- 7) เรื่องอื่นๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระก็ได้ แต่จะจัดไว้ก่อนเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วไม่ได้

2.6 การบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุม

ในการประชุมสภาครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ และกระทู้ถามทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้ แต่ถ้าหากมีกระทู้ถามทั่วไปหรือบรรจุระเบียบวาระการประชุมมาก ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้

เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดด้วยวาจาและกระทู้ถามทั่วไป

2.7 การตอบกระทู้ถาม

เมื่อประธานสภาวินิจฉัยว่ากระทู้ถามที่เสนอมานั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตั้งกระทู้ถามแล้วให้จัดส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตอบ

1) กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการตอบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น

ถ้ารัฐมนตรีได้ตอบแล้วให้ส่งราชกิจจานุเบกษาหรือรัฐมนตรีมีเหตุขัดข้องไม่ตอบภายใน 30 วันให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

2) กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา ถ้าเป็นกระทู้ถามทั่วไป ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรี

กระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภาเมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไป เพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานอนุญาต

กระทู้ถามเป็นมาตรการที่สำคัญในระบบงานรัฐสภาด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และเป็นกลไกในการดำเนินการประชุมสภา ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบ รัฐสภา มีการใช้ “กระทู้ถาม” ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ดี สภาพบังคับของมาตรการในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีการดังกล่าวอาจไม่ได้ผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้มีสภาพบังคับในทางกฎหมายเพียงพอ เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่ากระทู้ถามไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบฝ่ายบริหารได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ ทั้งยังขาดประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัด หลายประการ กล่าวคือ

1. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี อาจใช้สิทธิไม่ตอบกระทู้ถามได้ หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

2. กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการตอบภายในสามสัปดาห์ นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่าโดยส่วนมากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่ได้ตอบกระทู้ถามภายในระยะเวลาดังกล่าว

3. กระทู้เป็นเพียงการถามเพื่อให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตอบหรือชี้แจงตามประเด็นที่ถามโดยไม่มีการลงมติ จึงไม่มีสภาพบังคับการตามประเด็นที่ตั้งไว้ อันเป็นกรณีที่แตกต่างจากการเสนอญัตติที่มีการพิจารณาและศึกษาจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น และการรายงานผลการศึกษาต่อสภา

การตั้งกระทู้ถาม จึงเป็นเพียงการเสนอข้อมูลในที่ประชุม โดยมีผลเป็นเพียงข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นให้กับฝ่ายบริหารในการบริหารประเทศเท่านั้น แต่ก็อาจส่งผลในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และในเรื่องคะแนนนิยมของประชาชนต่อฝ่ายบริหาร เนื่องจากการตั้งกระทู้ถามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นการเชื่อมโยงฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรีกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในอันที่จะได้รับรู้ความคิด ความเคลื่อนไหว ปัญหาที่แท้จริงของประชาชนอย่างทันท่วงที ซึ่งโดยมากกระทู้ถามจะเกี่ยวกับการบริหารราชการ

แผ่นดินของฝ่ายบริหาร ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตปากท้องและความเป็นอยู่ของประชาชนในช่วงขณะนั้น ๆ หากฝ่ายบริหารไม่มาตอบหรือไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวหรือไม่มีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารราชการที่ชัดเจน หรือในเรื่องการตั้งคณะกรรมการการศึกษาและสอบหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป หากฝ่ายบริหารไม่สนใจต่อข้อเสนอแนะและรายงานการศึกษาของคณะกรรมการ ที่เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ก็อาจทำให้ประชาชนไม่ไว้วางใจในการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้ นอกจากนี้จะมีการใช้กลไกการตั้งกระทู้ถามในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแล้วยังเป็นกระบวนการหนึ่งในการรับฟังปัญหาของประชาชนและเป็นช่องทางหนึ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศไว้อย่างแท้จริง

3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 150 วรรคแรก บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้นๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าไว้ด้วยได้ โดยหลักการของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาเป็นการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นกระทู้ถามจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบข้อซักถามของสมาชิกรัฐสภาในฐานะที่เป็นผู้บริหารและกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ

3.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

มาตรา 1 (7) ใน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้ให้ความหมายของคำว่า เอกสาร ว่า “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น” เป็นการศึกษาเพื่ออ้างอิงว่าการการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถกระทำได้หรือไม่

3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

ในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากต้องมีเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้นการศึกษากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เนื่องจากต้องมีการเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4. บทความเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

เมื่อบุคคลต้องการแสดงเจตนาที่จะเชื่อมโยงตนเองเข้ากับข้อความเพื่อให้เกิดผลผูกพัน เช่น ยอมรับเงื่อนไข ตามข้อความที่ปรากฏในข้อตกลง หรือรับรองความถูกต้องของข้อมูลที่ตนเองให้ไว้ บุคคลดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการลงลายมือชื่อลงในเอกสารกระดาษซึ่งเป็นวิธีการทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม หรือการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ สิ่งสำคัญของการลงลายมือชื่อ คือ การทำให้เกิดหลักฐาน ที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อมีเจตนาเกี่ยวกับข้อความที่ตนเองลงลายมือชื่อกำกับ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อจะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของการลงลายมือชื่อ ซึ่งโดยทั่วไปการลงลายมือชื่อจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

- การอนุมัติ เห็นชอบ หรือยอมรับข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อยอมรับข้อกำหนดที่ปรากฏในสัญญา
- การรับรองหรือยืนยันความถูกต้องของข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อความในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้เป็นรายการที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นความจริง
- การตอบแจ้งการเข้าถึงหรือการรับข้อความ (acknowledgement) เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อตอบแจ้ง การรับเอกสารเปิดเผยข้อมูล
- การเป็นพยานให้กับลายมือชื่อหรือการทำธุรกรรมของบุคคลอื่น เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองเอกสาร หรือรับรองลายมือชื่อ (notarization)
- การรับรองแหล่งที่มาของข้อความ เช่น การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อมูลถูกนำออกมาจากฐานข้อมูล การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองจำนวนสินค้าคงคลังว่ามาจากการนับอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ หากกฎหมายกำหนดให้ธุรกรรมใด ๆ ต้องมีการลงลายมือชื่อ การทำธุรกรรมดังกล่าวในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์จะจำเป็นต้องมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดความหมายของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออ้างถึงลายมือชื่อที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีผลทางกฎหมายเทียบเท่ากับลายมือชื่อที่ทำลงในเอกสารกระดาษ โดยไม่กำหนดเทคโนโลยีที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงมีความเป็นกลางทางเทคโนโลยี (technology neutrality) เพื่อให้รองรับรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ หากลายมือชื่อที่สร้างขึ้นมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ลายมือชื่อดิจิทัลเป็นข้อมูลเข้ารหัสลับ (encrypted data) ที่ได้จากระบวนการเข้ารหัสลับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยการใช้อัลกอริทึมสำหรับสร้างค่าแฮช (hash algorithm) และการเข้ารหัสลับแบบกุญแจสาธารณะ (public key cryptography) ซึ่งช่วยให้ผู้รับข้อมูลสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ตัวอย่างของลายมือชื่อดิจิทัล เช่น ลายมือชื่อดิจิทัลแบบ XML Advanced Electronic Signatures (XAdES) ซึ่งใช้ในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับไฟล์ XML เป็นต้น

ลายมือชื่อดิจิทัลสามารถใช้เป็นรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่มีการกล่าวถึงในตัวกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายถูกเขียนบนพื้นฐานของความเป็นกลางทางเทคโนโลยี ในขณะที่ลายมือชื่อดิจิทัลเป็นชื่อที่เรียก ตามเทคโนโลยี (technology driven) ที่สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ใช้เป็นรูปแบบ ของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใช้เป็นวิธีการเพื่อตอบสนองการระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อและการตรวจสอบ ความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือทั้งสองอย่างก็ได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือการสร้างบริบทที่ชัดเจน ว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีวัตถุประสงค์ใด และเมื่อใดก็ตามที่ลายมือชื่อดิจิทัลถูกนำมาใช้ในการลงลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์จะต้องคำนึงถึงปัจจัยในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์บางประเภทสามารถตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยสามารถระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อได้ โดยไม่ต้องอาศัยวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม ในขณะที่ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์บางรูปแบบจำเป็นต้อง อาศัยวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นที่ยอมรับ

หากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ธุรกรรมต้องมีการลงลายมือชื่อ หน่วยงานอาจพิจารณาความจำเป็นของลายมือ ชื่ออิเล็กทรอนิกส์จาก (1) ความต้องการในการเน้นความสำคัญของธุรกรรม

เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของธุรกรรม เช่น การจ้างก่อสร้าง แม้กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือจึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีต่อกันได้ แต่การทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อจะช่วยให้ผู้ที่เป็นคู่สัญญาตระหนักว่ากำลังทำธุรกรรมที่มีผลผูกพันทางกฎหมายขึ้นและทั้งสองฝ่ายได้ยอมรับในข้อตกลงตามข้อความที่ปรากฏในหนังสือ และการยื่นข้อมูลภาษีให้กับกรมสรรพากร การลงลายมือชื่อจะช่วยให้ผู้กรอกข้อมูลตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลที่นำส่งและผลที่จะเกิดขึ้น หากกรอกข้อมูลเท็จ เป็นต้น หรือ (2) ความต้องการในการสร้างหลักฐานที่ชัดเจนในการแสดงเจตนาของเจ้าของ ลายมือชื่อ (เช่น การอนุมัติ การยอมรับ การตอบแจ้ง การรับทราบ การเป็นพยาน เป็นต้น) ซึ่งจะช่วยลดความกังวล เกี่ยวกับปัญหาการปฏิเสธในภายหลัง เช่น การปฏิเสธว่าไม่รับทราบเงื่อนไขการใช้งาน การปฏิเสธว่าไม่รับทราบเงื่อนไขการใช้งาน การปฏิเสธว่าตกลงกันได้ เป็นต้น

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องอาศัยวิธีการลงลายมือชื่อที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีพยานหลักฐานที่สามารถนำมาแสดงในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายเมื่อเกิดข้อ พิพาทได้ เนื้อหาในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่หน่วยงานควรพิจารณาในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

- (1) เจ้าของลายมือชื่อต้องใช้รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นที่ยอมรับ
- (2) มีวิธีการระบุและยืนยันตัวตนบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อ
- (3) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ลงลายมือชื่อ
- (4) มีวิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ
- (5) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องสร้างขึ้นโดยเจ้าของลายมือชื่อที่มีเจตนาในการลงลายมือชื่อ

(ก) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการลงลายมือชื่อสำหรับธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ รูปแบบของลายมือชื่อ (form of signature) ทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม คือ การเขียนชื่อหรือสัญลักษณ์ลงในเอกสารกระดาษ และก็ยังรวมถึงวิธีการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ แกดไต หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ทำลงใน เอกสารกระดาษ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน หรือได้ทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ถือเสมือนการลงลายมือชื่อ

กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้กำหนดรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และ เทคโนโลยีที่ใช้ในการลงลายมือชื่ออย่างเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดลักษณะทั่วไปของลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าเป็น “อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์” ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ ครอบคลุมไปถึงวิธีการลงลายมือชื่อ เป็นไปตามปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาในการลงลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างของรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีดังนี้

– การพิมพ์ชื่อ เช่น ชื่อที่พิมพ์ไว้ที่ท้ายเนื้อหาของอีเมล ชื่อที่พิมพ์ไว้ในช่องลายมือชื่อของแบบฟอร์มบนเว็บไซต์

- ภาพสแกนของลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือซึ่งแนบไปกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- รหัสผ่านหรือรหัสลับส่วนบุคคล (PIN) ที่ใช้ยืนยันตัวบุคคลที่จะลงลายมือชื่อ
- ข้อมูลชีวมิติ เช่น ลายนิ้วมือ ม่านตา
- ลายมือชื่อดิจิทัล
- การคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ
- การทำเครื่องหมายลงในช่องแสดงการยอมรับ
- บันทึกเสียงของบุคคลที่แสดงการยอมรับหรือให้ความยินยอม

(ข) การระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อ

หากเจ้าของลายมือชื่อที่ถูกกล่าวหาปฏิเสธการลงลายมือชื่อ ลายมือชื่อดังกล่าวจะไม่มีผลบังคับใช้ เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้ลงลายมือชื่อนั้นจริง ดังนั้น ลายมือชื่อซึ่งเป็นที่ยอมรับต้องสามารถพิสูจน์ต่อศาลได้ว่า “ใคร” เป็นผู้ลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ การระบุตัวเจ้าของลายมือชื่ออาจทำได้หลายวิธี เช่น คำให้การของ พยานบุคคล พยานแวดล้อมกรณีที่บ่งชี้ว่าเจ้าของลายมือชื่อเป็นผู้ลงลายมือชื่อจริง หรือ การวิเคราะห์ลักษณะ ของลายมือชื่อ เป็นต้น เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ลงลายมือชื่อแล้ว รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้ด้วย ดังนั้น การระบุและยืนยันตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อจึงเป็นปัจจัยสำคัญของวิธีการลงลายมือชื่อ

ทั้งนี้ แม้ว่าการระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อจะเป็นปัจจัยสำคัญ แต่รูปแบบของลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไม่จำเป็นต้องสามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อได้ด้วยตัวเอง เช่น การคลิกปุ่ม “ยอมรับ” ซึ่งข้อมูลของรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อโดยตรง จึงต้องอาศัย วิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือ

ชื่อได้ เช่น การใช้วิธียืนยันตัวตนผู้ใช้งานซึ่งผ่านการลงทะเบียนไว้แล้ว ก่อนอนุญาตให้เข้าสู่ระบบเพื่อจะลงลายมือชื่อ ซึ่งเมื่อยืนยันตัวตนผู้ใช้งาน เรียบร้อยแล้ว การลงลายมือชื่อใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะสามารถเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้

(ค) การเชื่อมโยงลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเจ้าของลายมือชื่อต้องลงลายมือชื่อบนเอกสารกระดาษที่มีข้อความซึ่ง ตนเองจะแสดงเจตนา ไม่ควรลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่าที่แยกจากกันเพื่อป้องกันการแก้ไขหรือเพิ่มเติม ข้อความในภายหลังซึ่งไม่ตรงกับเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อ เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่ออย่าง เป็นระบบ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึง 2 ประเด็น ดังนี้

(1) เจ้าของลายมือชื่อต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่ากำลังลงลายมือชื่อเพื่อรับรองสิ่งใดในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษ เจ้าของลายมือชื่อจะลงลายมือชื่อในเอกสารกระดาษที่ปรากฏต่อหน้าโดยตรง ทำให้เจ้าของลายมือชื่อสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่ากำลังลงลายมือชื่อรับรองข้อความใด เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เจ้าของลายมือชื่อจะต้องมีโอกาสทบทวนและทำความเข้าใจกับข้อความที่ตนเองกำลังลงลายมือชื่อ การออกแบบวิธีการลงลายมือชื่อที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อความเกินกว่าที่ปรากฏต่อเจ้าของลายมือชื่อซึ่งเจ้าของลายมือชื่อสามารถปฏิเสธในภายหลังได้ ดังนั้น วิธีการลงลายมือชื่อที่เหมาะสมต้องทำให้มั่นใจได้ว่าเป็นการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อความเท่าที่ปรากฏต่อเจ้าของลายมือชื่อและเจ้าของลายมือชื่อมีโอกาสทบทวนข้อความแล้วเท่านั้น

(2) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเจ้าของลายมือชื่อจะลงลายมือชื่อในเอกสารกระดาษโดยตรงทำให้ผู้ที่อ่านเอกสารในภายหลังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าเอกสารมีการลงลายมือชื่อแล้ว เช่นเดียวกันกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ เพื่อให้สามารถตรวจสอบในภายหลังได้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ทั้งนี้ การเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อ ต้องเกิดขึ้นทันทีที่มีการลงลายมือชื่อและเป็นการเชื่อมโยงอย่างถาวร ไม่สามารถลบหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้ โดยวิธีการเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อมีหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการแนบรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อโดยตรง (เช่น ภาพสแกนของ ลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือ) หรือการจัดเก็บข้อมูลรูปแบบ

ของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แยกจากกันกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อและมีวิธีการที่ใช้เชื่อมโยงระหว่างลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ (เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูล ระหว่างข้อมูลลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ (ต่อศาลเมื่อจำเป็น) ได้ว่ารูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างขึ้นโดยมีเจตนาในการลงลายมือชื่อกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรือการตั้งค่าระบบให้สร้างข้อมูลบ่งบอกความสมบูรณ์ของวิธีการลงลายมือชื่อหรือให้บันทึกข้อมูลของการลงลายมือชื่อ (เช่น การจัดเก็บ Log ของการคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ)

ข้อมูลประกอบที่ควรจัดเก็บควบคู่กับรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย

- ข้อมูลระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ หรือข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อ เช่น ชื่อผู้ใช้งาน ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
- วันและเวลาที่ลงลายมือชื่อ
- วิธีที่ใช้ลงลายมือชื่อ
- วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ

(ง) การรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ

ในธุรกรรมที่ใช้เอกสารกระดาษเอกสารที่มีการลงลายมือชื่อจะสามารถใช้งานได้และเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการรักษาความครบถ้วนของเอกสารอย่างต่อเนื่อง โดยความครบถ้วนของเอกสารมักขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของวิธีการจัดเก็บที่ใช้เพื่อป้องกันเอกสารจากน้ำ ไฟ ภัยอันตรายจากสภาพแวดล้อม และการเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต

ในทำนองเดียวกัน ความสามารถในการใช้งานและการเป็นที่ยอมรับของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อขึ้นอยู่กับการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือทำลายข้อมูลตลอด ระยะเวลาทั้งหมดของการจัดเก็บข้อมูล

การรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อถือเป็นประเด็นสำคัญของการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สามารถถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่ายโดยไม่สามารถตรวจพบการเปลี่ยนแปลงหากจัดเก็บไม่ถูกวิธี ดังนั้น วิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อแล้ว ต้องมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้

(จ) เจตนาในการลงลายมือชื่อ

การใช้อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้การลงลายมือ

ชื่อดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้ หากรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ได้สร้างขึ้นโดยเจตนา
รับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นของเจ้าของลายมือชื่อ

ในกิจกรรมที่มีการเขียนชื่อลงในเอกสารกระดาษ การเขียนชื่ออาจมีหลาย
วัตถุประสงค์ เช่น การระบุชื่อ ผู้ให้ข้อมูลลงในแบบฟอร์ม การแสดงการยอมรับข้อกำหนดในสัญญา
เพื่อให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย การเขียน ชื่อของศิลปินเพื่อเป็นที่ระลึกให้กับผู้ที่ชื่นชอบ เป็นต้น การ
เขียนชื่อดังกล่าวจะถือเป็นการลงลายมือชื่อที่มีผลผูกพันทางกฎหมายก็ต่อเมื่อผู้เขียนมีเจตนาที่จะลง
ลายมือชื่อเพื่อให้เกิดผลผูกพัน เช่นเดียวกันกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ลายมือ
อิเล็กทรอนิกส์ต้องสร้างขึ้นจากเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อที่จะลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อ
รับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นของตนเอง

วิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดีต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และ
เจตนาในการลงลายมือชื่อได้อย่างชัดเจน

(1) วัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ

วัตถุประสงค์มักปรากฏเป็นข้อความซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ
(เช่น ข้อความที่อยู่เหนือบรรทัดของลายมือชื่อ) หรือปรากฏอยู่ในขั้นตอนของการลงลายมือชื่อ
(เช่น ข้อความบนเว็บไซต์ที่แสดงต่อผู้ใช้งานก่อนการลงลายมือชื่อ) ในบางกรณี อาจไม่มีข้อความที่
บ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อที่ชัดเจน อาจต้องใช้ในการพิจารณาจากบริบทของการ
ลงลายมือชื่อ

ตัวอย่างของวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ เช่น เพื่อยอมรับข้อกำหนดในสัญญา
เพื่อรับรองความถูกต้องของข้อความในเอกสาร เพื่ออนุมัติการดำเนินการ เพื่อยืนยันว่าเจ้าของลายมือ
ชื่อได้อ่านและตรวจสอบเนื้อหาของเอกสารแล้ว เพื่อรับรองว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารมาจาก
เจ้าของลายมือชื่อ เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะการลงลายมือชื่อจะทำไปด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม การลง
ลายมือชื่อตามวัตถุประสงค์นั้นจะต้องทำโดยเจตนาในการลงลายมือชื่อ

(2) เจตนาในการลงลายมือชื่อ

หากลายมือชื่อถูกสร้างขึ้นโดยที่ไม่มีเจตนาที่จะรับรองข้อความก็ไม่ถือได้ว่าเป็นการ
ลงลายมือชื่อเพื่อรับรองข้อความนั้น เช่น การคลิกปุ่ม “หน้าถัดไป” โดยที่ผู้ใช้งาน แม้ว่าบนหน้าจอ
จะมีข้อความใดปรากฏอยู่ก็อาจจะไม่ถือได้ว่าเป็นการรับรองข้อความนั้น เนื่องจากผู้ใช้งานต้องการเข้าสู่
หน้าถัดไปเท่านั้นไม่ได้มีเจตนาลงลายมือชื่อ เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วเจตนาในการลงลายมือชื่อสามารถอนุมานจากการแสดงออก/
การปฏิบัติของเจ้าของลายมือชื่อเพื่อตอบสนองต่อข้อความที่แสดงวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ

เช่น ข้อความบนหน้าจอ “การคลิกปุ่ม “ยอมรับ” ถือว่าข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดการใช้งาน” ประโยคนี้แสดงทั้งวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อ (เพื่อแสดงการรับทราบและยอมรับข้อกำหนดการใช้งาน) และวิธีการที่บุคคลจะใช้แสดงเจตนาในการลงลายมือชื่อ (การคลิกปุ่ม “ยอมรับ”) ดังนั้น การที่ผู้ใช้งานคลิกปุ่ม “ยอมรับ” แสดงให้เห็นถึงเจตนาในการลงลายมือชื่อตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

วิธีการลงลายมือชื่อควรได้รับการออกแบบให้ลดความเสี่ยงที่เจ้าของลายมือชื่อจะสามารถอ้างในภายหลังได้ว่า ตนเองไม่ทราบว่า การใช้รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นจะมีผลอย่างไร (เช่น ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อและ/หรือไม่มีเจตนาในการลงลายมือชื่อ) ซึ่งหน่วยงานอาจออกแบบวิธีการลงลายมือชื่อให้เจ้าของลายมือชื่อต้องยืนยันการลงลายมือชื่อ ซึ่งเจ้าของลายมือชื่อมีทางเลือกที่จะยกเลิกหรือดำเนินการต่อไป

ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะถูกนำมาใช้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรอบคอบในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความต้องการ ความเหมาะสม และความถนัด มีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาทักษะด้วยตนเอง หรือได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้อื่น

วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีประสบการณ์ และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความอยากรู้ อยากรู้เห็น ผู้เรียนจะมีการวางแผนด้วยตนเอง
- 2) การเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) โดยมีกลุ่มบุคคลกำกับดูแลมีการให้คะแนน ให้ปริญญา หรือประกาศนียบัตร

3) การเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning)

4) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) อาจเป็นผลพลอยได้จากเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนมิได้เจตนา

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ ก็จะเกิดการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง มีแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นไม่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างกรณี การตั้งกระทู้ถาม หากทำการสืบค้นโดยมากจะมีการอธิบายเพียงว่าการตั้งกระทู้ถามคืออะไร แต่ไม่มีใครทราบถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งการตั้งกระทู้ถาม เมื่อได้มาแล้วต้องดำเนินการอย่างไร การตั้งกระทู้ถามไม่มีการเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) แต่เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning) เป็นการให้ความรู้กันจากคนในองค์กร จากพี่สู่น้อง เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) คือเกิดกรณีการตั้งกระทู้ถามที่เป็นปัญหาแล้วนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข

6. แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และพัฒนาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการสนับสนุนภารกิจของสถาบันด้านนิติบัญญัติ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมในกิจกรรมต่าง ๆ

ดังนั้นแผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) จะเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและประชาชน ต่อไป

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview)

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) จากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็น การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเกี่ยวข้อง โดยตรงกับกระบวนการร่างกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในส่วนของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่าง กระทู้ถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจัดทำร่างกระทู้ถาม เสนอประธานสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยตั้งกระทู้ถาม และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คาดว่าจะตั้งกระทู้ถามในอนาคต โดยตัวอย่างที่ทำให้การสัมภาษณ์นั้นสามารถ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เคยร่างกระทู้ถาม โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ และไม่เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล จำนวน 3 คน เนื่องจากประชากรในกลุ่มนี้เคยมีประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม สามารถนำสิ่งที่ เป็นประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม มาเสนอความคิดเห็นได้
 2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เคยร่างกระทู้ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้อาจเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก หรือ เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรหลายสมัยก็ได้ ไม่จำกัดอายุ และไม่ เจาะจงว่าต้องเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลจำนวน 2 คน เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ตั้งกระทู้ถามของคนกลุ่มดังกล่าว
 3. ข้าราชการรัฐสภาสามัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานร่างกระทู้ถาม ซึ่งเป็นข้าราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาในกลุ่ม งาน และวิทยากรที่สังกัดสำนักกฎหมาย เนื่องจากต้องเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างกระทู้ถามโดยตรง จำนวน 5 คน
- ซึ่งผลการวิจัยข้อมูลนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้
1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ
 2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม
 3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม
 4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการ ตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ

ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ รวมทั้งประสบการณ์ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

ตารางที่ 1 แสดง เพศ อายุ และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	70
หญิง	3	30
รวม	10	100
อายุ		
31 - 40 ปี	1	10
41 - 50 ปี	3	30
51 - 60 ปี	5	50
61 - 70 ปี	1	10
รวม	10	100
ประสบการณ์ทางการเมือง / อายุราชการ		
1 - 10 ปี	2	20
11 - 20 ปี	5	50
21 - 30 ปี	3	30
รวม	10	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือ เพศชาย มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ขณะที่เพศหญิงมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนเพียง 1 คน

คิดเป็นร้อยละ 10 เท่านั้น และอายุระหว่าง 61 - 70 ปี มีจำนวนเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เท่านั้นเช่นกัน ในส่วนประสบการณ์ทางการเมือง/อายุราชการของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการเมือง/อายุราชการ 11 - 20 ปี มากที่สุดจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ตารางที่ 2 แสดงประสบการณ์ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

ประสบการณ์ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม	จำนวน	ร้อยละ
มีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามโดยตรง	8	80
ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	2	20
รวม	10	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์โดยมากเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามโดยตรงมีจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 80 ขณะที่ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

ในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม ผู้ศึกษาใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

ความรู้ความเข้าใจ	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ	รวม
การตั้งกระทู้ถาม	9 (ร้อยละ 90)	1 (ร้อยละ 10)	10 (ร้อยละ 100)
ลักษณะของกระทู้ถาม	8 (ร้อยละ 80)	2 (ร้อยละ 20)	10 (ร้อยละ 100)
การตกไปของกระทู้ถาม	7 (ร้อยละ 70)	3 (ร้อยละ 30)	10 (ร้อยละ 100)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้การสัมภาษณ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามอย่างไร โดยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 144 145 และข้อ 146 กำหนดว่า กระทู้ถาม คือ “ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่

จะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามมาตรา 150 ของรัฐธรรมนูญ โดยกระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ โดยการตั้งกระทู้ถาม ให้ผู้ตั้งกระทู้ถามมีอิสระ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ ซึ่งกระทู้ถามแต่ละกระทู้นั้น ให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว รวมถึงผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามเมื่อใดก็ได้

กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- เป็นการให้ออกความเห็น
- เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวข้องกับการงานในหน้าที่ราชการ

การตกไปของกระทู้ถาม

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 155 ที่กำหนดว่า “กระทู้ถามตกไป เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุมสมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ” ในการตกไปของกระทู้ถามนั้น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามนั้น ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 มีความรู้ความเข้าใจ ส่วนผู้ให้การสัมภาษณ์ที่ไม่มีความเข้าใจมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 นั้น เนื่องจากมีความเข้าใจว่ากระทู้ถามมีแค่กระทู้ถามสด กระทู้ถามทั่วไป และกระทู้ถามแยกเฉพาะ แต่ไม่ทราบว่ากระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษาด้วย และยังมีเข้าใจผิดที่ว่า การถอนกระทู้ถาม ต้องรอให้ใกล้ปิดสมัยประชุมก่อน จึงจะสามารถถอนกระทู้ถามได้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของกระทู้ถามนั้น ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจว่าในการตั้งกระทู้ถามนั้นกระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด คือเป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน เป็นการให้ออกความเห็น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องส่วนตัวของ

บุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ ส่วนผู้ให้การสัมภาษณ์ที่ไม่เข้าใจมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 นั้น มีความเข้าใจสับสนคิดว่าปัญหาข้อกฎหมาย และเรื่องร้องเรียนของบุคคล สามารถนำมาตั้งกระทู้ถามได้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตกไปของกระทู้ถามนั้น ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 มีความรู้ความเข้าใจว่าในการตกไปของกระทู้ถามนั้น เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ ส่วนผู้ให้การสัมภาษณ์ที่ไม่เข้าใจ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 นั้น เนื่องจากมีความเข้าใจว่าการตกไปของกระทู้ถามนั้นคือเมื่อปิดสมัยประชุม

3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามในปัจจุบัน

ในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการการตั้งกระทู้ถามในปัจจุบัน ผู้ศึกษาใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

มีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม	ไม่มีความเห็น	รวม
6 (ร้อยละ 80)	2 (ร้อยละ 20)	2 (ร้อยละ 20)	10 (ร้อยละ 100)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ในขณะที่ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และผู้ให้การสัมภาษณ์ไม่ให้ความเห็นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ทั้งนี้การที่ผู้ให้การสัมภาษณ์ไม่ให้ความเห็นในเรื่องปัญหาในการตั้งกระทู้ถามเนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวยังไม่เคยตั้งกระทู้ถามจึงยังไม่พบปัญหา

ในส่วนของผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามนั้นพบว่าสามารถแบ่งปัญหาออกได้เป็นสองส่วน ดังนี้

- 1) ฝ่ายข้าราชการรัฐสภา

- (1) การร่างกระทู้ถามมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของเนื้อหาในกระทู้ถาม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านที่ต้องการมาให้วิทยากร สำนักกฎหมายร่างกระทู้ถาม แต่ไม่มีข้อมูล หรือข้อเท็จจริงใดๆ มาให้เลยหรือมีข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้ร่างกระทู้ถามจึงเกิดความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่ตรงกันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องการให้ร่างกระทู้ถามในประเด็นอะไรที่แท้จริง
- (2) ข้อจำกัดของสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้วยสภาพปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดมาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน รัฐบาลจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจกรรมและการทำงานของภาครัฐและเอกชนโดยการขอความร่วมมือให้ทุกหน่วยงานจัดบุคลากร Work From Home หรือที่หลายคนย่อว่า "WFH" ความหมายตรงๆ คือ “การทำงานที่บ้าน” จึงเป็นหนึ่งวิธีปฏิบัติที่สำคัญ ที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่รักษาระยะห่างกับสังคมได้ โดยสามารถลดการพบปะ พูดคุย หรือรวมตัวอยู่ในพื้นที่แออัด ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างดี เป็นการทำงานยุคใหม่ที่ตามมากับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปจนทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนที่ต่ำลง ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีนโยบายการทำงานที่บ้าน การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเข้ามาใช้บริการในการร่างกระทู้ถามจะมีข้อจำกัดระยะเวลาและกระบวนการดำเนินการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลักในการทำงาน
- (3) ระยะเวลาในการดำเนินการ เนื่องจากปัจจุบันเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาให้วิทยากร สำนักกฎหมาย ร่างกระทู้ถาม มีบางท่านที่รู้จัก หรือมีหมายเลขโทรศัพท์ให้ติดต่อ ก็จะติดต่อแต่บุคคลเดิมๆ ซึ่งไม่ใช่เวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบในสัปดาห์นั้นๆ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการจะต้องพิจารณาจากเวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก ซึ่งเมื่อติดต่อบุคคลที่ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งทำให้เสียเวลาในการบอกต่อไปยังบุคคลที่รับผิดชอบ

2) ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเดินทางมาร่างกระทู้ถามที่สำนักกฎหมาย ชั้น 5 ตึกสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในวันและเวลาราชการ ซึ่งสมาชิกบางท่านไม่สะดวกในการเดินทางมาที่สำนักกฎหมาย เนื่องจากรัฐสภาในปัจจุบันมีพื้นที่กว้าง การเดินทางมาที่สำนักกฎหมายจะใช้เวลาในการเดินทางไกล จึงไม่เหมาะกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้สูงอายุ หรือมีโรคประจำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านมีภารกิจอยู่ต่างจังหวัด บางครั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการกระทู้ถามไม่ได้อยู่ในพื้นที่บริเวณรัฐสภา ทำให้ใช้ระยะเวลาในการร่างกระทู้แต่ละกระทู้นานกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ
- (2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ หรือสมัยแรกจะพบปัญหาว่าเมื่อต้องการร่างกระทู้ถามต้องไปที่ไหน อย่างไร มีแบบฟอร์มหรือไม่ เมื่อมีข้อสงสัยต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือสำนักใดบ้าง

4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ความคิดเห็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	10 (ร้อยละ 100)	0 (ร้อยละ 0)

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่าควรให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเห็นว่าการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีข้อดีที่จะเป็นประโยชน์ ดังนี้

- 1) เป็นช่องทางหนึ่งในการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกในการตั้งกระทู้ถาม
- 2) สมาชิกสามารถยื่นกระทู้ถามได้จากทุกสถานที่ไม่จำเป็นต้องมายื่นกระทู้ถามที่อาคารรัฐสภา
- 3) ในปัจจุบันวุฒิสภาก็มีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นกระทู้ได้ จึงเห็นว่าการเปิดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์จึงน่าจะกระทำได้

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรใช้ระบบใดระบบหนึ่ง หรือ ควบคู่

ความคิดเห็น	ระบบอิเล็กทรอนิกส์	ระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	ใช้ทั้งสองระบบควบคู่กัน
การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	1 (ร้อยละ 10)	1 (ร้อยละ 10)	8 (ร้อยละ 80)

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่าควรให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยเห็นว่าเมื่อมีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ก็ไม่ควรใช้วิธีการที่ให้ข้าราชการรัฐสภามารับการร่างกระทู้เพื่อที่จะไม่เกิดปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ (human error)

ส่วนผู้ให้การสัมภาษณ์ที่เห็นว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ควรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แต่ใช้ระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันคือผ่านทางข้าราชการรัฐสภาสามัญนั้น มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยเห็นว่าการดำเนินการในการตั้งกระทู้ถามในปัจจุบันไม่ได้มีปัญหาสามารถดำเนินการต่อไปได้

ทั้งนี้ ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 เห็นว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นควรใช้ระบบควบคู่ทั้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และผ่านข้าราชการรัฐสภาสามัญ เนื่องจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกยิ่งขึ้น เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากเป็นผู้สูงอายุอาจไม่เข้าใจการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงควรจะมีข้าราชการรัฐสภาสามัญมาช่วยดำเนินการ ชี้แจง หรือซักถามในรายละเอียด ที่น่าสนใจคือผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มนี้

จำนวน 2 คน เห็นว่าเมื่อใช้ระบบควบคุมไประยะหนึ่งจนสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็ควรปรับให้ใช้เฉพาะระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ในการสอบถามกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดนั้น ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้

1. การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ซึ่งในการดำเนินการต่างๆ ก่อนที่จะเข้าสู่การพิจารณาของประธานสภาผู้แทนราษฎรใช้ระยะเวลาที่นานมาก บางครั้งเรื่องที่สอบถามไปไม่ทันท่วงทีแล้ว รวมถึงหากมีการใช้การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรจะใช้ทั้งระบบ เพื่อความรวดเร็ว คือ เมื่อกรอกข้อมูลเสร็จแล้ว ส่งกลับมาสำนักกฎหมาย เมื่อผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการร่างกระทู้ถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่งกลับมายังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อแก้ไขตรวจสอบแล้ว สามารถเซนต์ชื่อในระบบและส่งไปออกเลขรับที่สารบรรณ เพื่อที่ฝ่ายสารบรรณ จะได้ส่งต่อไปยังสำนักประชุมดำเนินการต่อไป ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ก็จะทำให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงเมื่อถึงวาระการเชิญรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องมาตอบคำถามแล้ว ผู้ถามและผู้ตอบ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเดียวกัน ผู้ถามสามารถอยู่ที่นอกพื้นที่รัฐสภาหรือในพื้นที่ที่มีปัญหานั้นๆ กับบุคคลที่ได้รับผลกระทบได้ เพื่อความสะดวก รวดเร็วและได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

2. ควรมี call center เพื่อที่หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีปัญหา หรือข้อสงสัย ให้มีเบอร์โทรศัพท์ หรือช่องทางอื่นๆ ให้สามารถติดต่อได้

3. ถ้าหากมีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สำนักที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบด้วย คือถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำครั้งแรกได้แล้ว ครั้งที่ 2 ก็จะทำได้อีก และควรมีการสอนการเข้า website รวมถึง platform ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และได้มีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในส่วนของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการตั้งกระทู้ถาม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นจะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาในปัจจุบัน แล้วนำไปวิเคราะห์ถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสนอแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจากการศึกษาปรากฏผล ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเชิงเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับกระบวนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. แนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม

แนวคิดการควบคุมการฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยวิธีการตั้งกระทู้ถามจากการศึกษาทำให้ทราบเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถาม อันได้แก่ ความหมายของกระทู้ถาม ลักษณะของกระทู้ถาม การตกไปของกระทู้ถาม และการถอนกระทู้ถาม

2. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงกระบวนการของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่ามีกระบวนการตั้งกระทู้ถามอย่างไร โดยสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม คือ ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดด้วยวาจาได้ไม่เกิน 3 กระทู้ถาม และกระทู้ถามทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้ถาม แต่ถ้าหากมีกระทู้ถามทั่วไปรอบรรจุระเบียบวาระการประชุมจำนวนมากหรือมีกระทู้ถามทั่วไปที่เลื่อนมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้ โดยการจัดลำดับกระทู้ถามในที่ประชุมให้จัดตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดด้วยวาจาและกระทู้ถามทั่วไป

2.2 ลักษณะของกระทู้ถามและลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

ลักษณะของกระทู้ กระทู้เป็นข้อซักถามในเรื่องใดก็ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- 2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- 3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- 4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- 5) เป็นการให้ออกความเห็น
- 6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- 7) เป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ
- 8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถามเป็นการให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตรวจสอบการทำงานอย่างหนึ่งของฝ่ายบริหารโดยเป็นการซักถามต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบกระทู้ได้ หากเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน เรื่องที่จะซักถามและถ้อยคำที่ใช้ในการตั้งกระทู้ถามจึงต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและไม่ใช้กรณีที่เคยมีผู้สอบถามมาก่อนแล้ว เว้นแต่เป็นกระทู้ที่มีสาระสำคัญแตกต่างไปจากเดิมหรือพฤติการณ์ขณะตั้งกระทู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป และต้องเป็นเรื่องที่สอบถามเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นทางข้อกฎหมายหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากผู้ตอบกระทู้คือคณะรัฐมนตรีซึ่งหมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมืองที่มีภาระหน้าที่ในการบริหารประเทศ และถ้อยคำที่ใช้ต้องไม่มีลักษณะในเชิงเสียดสีหรือกลั่นแกล้งใส่ร้ายหรือนำเรื่องส่วนตัวหรือพาดพิงบุคคลอื่นเพื่อมุ่งทำลายชื่อเสียงอันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นประเด็นทางการเมืองได้

จากการศึกษา พบว่าปัญหาข้อกฎหมาย และเรื่องร้องเรียนของบุคคล เป็นเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงและประชาชนส่วนมากได้รับผลกระทบ สามารถนำมาตั้งกระทู้ถามได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

2.3 ประเภทของกระทู้ถาม

จากการศึกษาพบว่ากระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ 1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้งละ 1 กระทู้ ในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า 2) กระทู้ถามทั่วไป การตั้งกระทู้ถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา และ 3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระทู้ถามเฉพาะเรื่องเฉพาะพื้นที่ เฉพาะบุคคล หรือสมาชิกระบุว่าให้ตอบในท้องกระทู้ถามซึ่งประธานสภาอาจกำหนดให้มีการถามและการตอบในท้องกระทู้ถามก็ได้ ผู้ตั้งกระทู้ถามแยกเฉพาะต้องเสนอเป็นหนังสือต่อประธานสภาเป็นการล่วงหน้า ซึ่งผู้ตั้งกระทู้ต้องเป็นผู้รับรองว่าเนื้อหาข้อเท็จจริงที่อ้างในกระทู้นั้นถูกต้อง ซึ่งประธานสภาจะจัดส่งกระทู้ถามแยกเฉพาะไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถาม จากประเภทของกระทู้ถามที่กำหนดตามข้อบังคับการประชุมทำให้มีการเข้าใจผิดคิดว่ากระทู้ที่ไม่ได้ตอบในสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะไปตอบในราชกิจจานุเบกษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถระบุได้ว่าขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

3. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จากการศึกษาพบว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 150 วรรคแรก บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้นๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าไว้ด้วย ได้ โดยหลักการของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาเป็นการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น กระทู้ถามจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบข้อซักถามของสมาชิกรัฐสภา ในฐานะที่เป็นผู้บริหารและกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ และไม่มีการตราใดในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติห้ามไม่ให้ยื่นกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นหากข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ไม่ได้ห้ามเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ การตั้งกระทู้ถามของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

3.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการศึกษาพบว่า การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็สามารถกระทำได้ เพราะไม่จำเป็นต้องยื่นเป็นหนังสือที่เป็นกระดาษเท่านั้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติถึงแม้ในขั้นตอนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ได้เป็นการยื่นเป็นหนังสือหรือเอกสาร แต่ในตอนที่นำเสนอกระทู้ถามต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะมีการเสนอเป็นสำเนาเอกสารอยู่แล้ว จึงเห็นว่า การยื่นกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำได้ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

จากการศึกษาพบว่าประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นคือเมื่อใดที่ถือว่ามี การรับข้อมูล ทั้งนี้เห็นว่าการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าได้มีการส่งเมื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งข้อมูล และการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล เนื่องจากมีข้อจำกัดในการตั้งกระทู้ถามว่าจะต้องยื่นกระทู้ถาม ในวัน และเวลาราชการ เพื่อลงทะเบียนรับจากสารบรรณเท่านั้น เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เสียประโยชน์จึงควรให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล

ในส่วนของการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น เพื่อนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นและเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น กล่าวคือเพื่อเป็นการยืนยันว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นความจริง และมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

4. บทความเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

การศึกษาศึกษาบทความเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จากการศึกษาค้นคว้า รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ควรนำมาใช้ใน คือ

- ภาพสแกนของลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือซึ่งแนบไปกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- รหัสผ่านหรือรหัสลับส่วนบุคคล (PIN) ที่ใช้ยืนยันตัวบุคคลที่จะลงลายมือชื่อ
- การคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ

โดยการใช้รูปแบบดังกล่าวจะเป็นการยืนยันตัวตนผู้ใช้งานซึ่งผ่านการลงทะเบียนไว้แล้ว ก่อนอนุญาตให้เข้าสู่ระบบเพื่อจะลงลายมือชื่อ ซึ่งเมื่อยืนยันตัวตนผู้ใช้งาน เรียบร้อยแล้ว การลงลายมือชื่อใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะสามารถเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้ โดยข้อมูลประกอบที่ควรจัดเก็บควบคู่กับรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ข้อมูลระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ หรือข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อ เช่น ชื่อผู้ใช้งาน วันและเวลาที่ลงลายมือชื่อ ทั้งนี้ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะถูกนำมาใช้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรอบคอบในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถามเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) เนื่องจากการตั้งกระทู้ถาม หากทำการสืบค้นโดยมากจะมีการอธิบายเพียงว่าการตั้งกระทู้ถามคืออะไร แต่ไม่มีใครทราบถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งถ้อยคำในกระทู้ถามนั้นๆ เมื่อได้มาแล้วต้องดำเนินการอย่างไร มีเทคนิคการเขียนอย่างไร การตั้งกระทู้ถามไม่มีการเรียนที่จัดโดยสถาบันศึกษา (Provide Sponsored) แต่เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning) เป็นการให้ความรู้กันจากคนในองค์กร จากพี่สู่น้อง เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) คือเกิดกรณีการตั้งกระทู้ถามที่เป็นปัญหาแล้วนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข เช่น การตั้งกระทู้ถามในเรื่องเกี่ยวกับถนน เป็นต้น

6. แผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

จากการศึกษาพบว่าแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) กล่าวคือ จะเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและ

ประชาชน ต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview)

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญ

ผู้ให้การสัมภาษณ์เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 - 50 ปี ซึ่งมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก และในสวนประสบการณ์ทางการเมือง/อายุราชการของผู้ให้การสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการเมือง/อายุราชการ 11 - 20 ปี

1.2 ประสบการณ์ในกระบวนการตั้งกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์โดยมากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถามโดยตรง รองลงมาคือผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม แต่บุคคลกลุ่มดังกล่าวเคยเสนอญัตติ หรือ ร่างกฎหมายต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เช่น ญัตติตั้งคณะกรรมการธิการ ญัตติด่วน หรือ ร่างกฎหมาย ส่วนที่น่าสนใจคือผู้ให้การสัมภาษณ์ที่มีประสบการณ์ในการตั้งกระทู้ถาม เคยดำเนินการร่างกระทู้ถามเองและเสนอไปยังสารบรรณเองโดยที่ไม่ผ่านการร่างกระทู้ถามจากสำนักกฎหมาย

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามนั้นจะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(2.1) การตั้งกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าการตั้งกระทู้ถามนั้น มี 3 ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ

(2.2) ต้องไม่มีลักษณะของกระทู้ถามอย่างหนึ่งอย่างใดบ้าง

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าลักษณะของกระทู้ถามต้องไม่เป็นเชิงประชด เสียตสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน เป็นการให้ออกความเห็น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

(2.3) การตกไปของกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าการตกไปของกระทู้ถาม คือ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ” ในการตกไปของกระทู้ถามนั้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามว่ามีปัญหา โดยปัญหาที่พบบนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ฝ่ายข้าราชการรัฐสภา

ในการร่างกระทู้ถามมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของเนื้อหาในกระทู้ถาม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านที่ต้องการมาให้วิทยากร สำนักกฎหมายร่างกระทู้ถาม แต่ไม่มีข้อมูล หรือข้อเท็จจริงใดๆ มาให้เลยหรือมีข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้ร่างกระทู้ถามจึงเกิดความไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ตรงกันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องการให้ร่างกระทู้ถามในประเด็นอะไรที่แท้จริง รวมถึงข้อจำกัดของสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้วยสภาพปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดมาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน รัฐบาลจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจกรรม และการทำงานของภาครัฐและเอกชนโดยการขอความร่วมมือให้ทุกหน่วยงานจัดบุคคลากร Work From Home หรือที่หลายคนย่อว่า "WFH" ความหมายตรงๆ คือ “การทำงานที่บ้าน” จึงเป็นหนึ่งวิธีปฏิบัติที่สำคัญ ที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่รักษาระยะห่างกับสังคมได้ โดยสามารถลดการพบปะ พูดคุย หรือรวมตัวอยู่ในพื้นที่แออัด ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างดี เป็นการทำงานยุคใหม่ที่ตามมากับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปจนทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนที่ต่ำลง ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีนโยบายการทำงานที่บ้าน การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเข้ามาใช้บริการในการร่างกระทู้ถามจะมีข้อจำกัด ระยะเวลาและกระบวนการดำเนินการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลักในการทำงาน และระยะเวลาในการดำเนินการ เนื่องจากปัจจุบันเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาให้วิทยากร สำนักกฎหมาย ร่างกระทู้ถาม มีบางท่านที่รู้จัก หรือมีหมายเลขโทรศัพท์ให้ติดต่อ ก็จะติดต่อแต่บุคคลเดิมๆ ซึ่งไม่ใช่เวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบในสัปดาห์นั้นๆ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ จะต้องพิจารณาจากเวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก ซึ่งเมื่อติดต่อบุคคลที่

ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งทำให้เสียเวลาในการบอกต่อไปยังบุคคลที่รับผิดชอบ

3.2 ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเดินทางมาร่างกระทู้ถามที่สำนักกฎหมาย ชั้น 5 ตึกสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในวันและเวลาราชการ ซึ่งสมาชิกบางท่านไม่สะดวกในการเดินทางมาที่สำนักกฎหมาย เนื่องจากรัฐสภาในปัจจุบันมีพื้นที่กว้าง การเดินทางมาที่สำนักกฎหมายจะใช้เวลาในการเดินมาไกล จึงไม่เหมาะกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้สูงอายุ หรือมีโรคประจำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านมีภารกิจอยู่ต่างจังหวัด บางครั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่ต้องการกระทู้ถามไม่ได้อยู่ในพื้นที่บริเวณรัฐสภา ทำให้ใช้ระยะเวลาในการร่างกระทู้แต่ละกระทู้นานกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ หรือสมัยแรกจะพบปัญหาว่าเมื่อต้องการร่างกระทู้ถามต้องไปที่ไหน อย่างไร มีแบบฟอร์มหรือไม่ เมื่อมีข้อสงสัยต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือสำนักใดบ้าง

4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

การศึกษาในส่วนนี้จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ว่าเห็นด้วยกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ โดยมีการแยกคำถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 เป็นการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นการถามรวมทั้งกระบวนการ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วย

4.2 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ควรใช้ระบบใดระบบหนึ่ง หรือควบคุม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าควรใช้วิธีการควบคุม ที่น่าสนใจคือผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าเมื่อใช้ระบบควบคุมไประยะหนึ่งจนสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็ควรปรับให้ใช้เฉพาะระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

อภิปรายผล

จากการศึกษาหนังสือ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถาม ทำให้ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ข้อเท็จจริง และสภาพปัญหาในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบัน รวมถึงแนวทางในการพัฒนาการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการได้สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาในปัจจุบัน และจากการนำไปวิเคราะห์ทำให้สามารถเสนอแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยในการศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร

การศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับกระบวนการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงแนวทาง ความจำเป็น และความเหมาะสม ในการเสนอการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1.1 หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม คือ ข้อซักถามที่สมาชิกมีต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ โดยลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม คือ กระทู้เป็นข้อซักถามในเรื่องใดก็ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นเชิงประชด เสียตสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- 2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- 3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- 4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- 5) เป็นการให้ออกความเห็น
- 6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- 7) เป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ
- 8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถามเป็นการให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตรวจสอบการทำงานอย่างหนึ่งของฝ่ายบริหารโดยเป็นการซักถามต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีสิทธิ

ไม่ตอบกระทู้ได้ หากเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน เรื่องที่จะซักถามและถ้อยคำที่ใช้ในการตั้งกระทู้ถามจึงต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และไม่ใช้กรณีที่เคยมีผู้สอบถามมาก่อนแล้ว เว้นแต่เป็นกระทู้ที่มีสาระสำคัญแตกต่างไปจากเดิมหรือพฤติการณ์ขณะตั้งกระทู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป และต้องเป็นเรื่องที่สอบถามเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นทางข้อกฎหมายหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากผู้ตอบกระทู้คือ คณะรัฐมนตรีซึ่งหมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมืองที่มีภาระหน้าที่ในการบริหารประเทศ และถ้อยคำที่ใช้ต้องไม่มีลักษณะในเชิงเสียดสีหรือกลั่นแกล้งใส่ร้ายหรือนำเรื่องหรือพาดพิงบุคคลอื่นเพื่อมุ่งทำลายชื่อเสียงอันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นประเด็นทางการเมืองได้

จากการศึกษา พบว่าปัญหาข้อกฎหมาย และเรื่องร้องเรียนของบุคคล เป็นเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงและประชาชนส่วนมากได้รับผลกระทบ สามารถนำมาตั้งกระทู้ถามได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

1.2 ประเภทของกระทู้ถาม

จากการศึกษาพบว่ากระทู้ถามมี 3 ประเภท คือ 1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้งละ 1 กระทู้ ในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถามโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า 2) กระทู้ถามทั่วไป การตั้งกระทู้ถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา และ 3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระทู้ถามเฉพาะเรื่องเฉพาะพื้นที่ เฉพาะบุคคลหรือสมาชิกระบุว่าให้ตอบในห้องกระทู้ถามซึ่งประธานสภาอาจกำหนดให้มีการถามและการตอบในห้องกระทู้ถามก็ได้ ผู้ตั้งกระทู้ถามแยกเฉพาะต้องเสนอเป็นหนังสือต่อประธานสภาเป็นการล่วงหน้า ซึ่งผู้ตั้งกระทู้ต้องเป็นผู้รับรองว่าเนื้อหาข้อเท็จจริงที่อ้างในกระทู้นั้นถูกต้อง ซึ่งประธานสภาจะจัดส่งกระทู้ถามแยกเฉพาะไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถาม จากประเภทของกระทู้ถามที่กำหนดตามข้อบังคับการประชุมทำให้มีการเข้าใจผิดคิดว่ากระทู้ที่ไม่ได้ตอบในสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะไปตอบในราชกิจจานุเบกษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถระบุได้ว่าขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

1.3 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาคั้งนี้จะเป็นการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อตรวจสอบเรื่องการขัดหรือแย้งกันของกฎหมาย หรือข้อห้ามของกฎหมาย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

(ก) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในส่วนนี้จะเป็นเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตั้งกระทู้ถามที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการมีแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหลังจากศึกษาแล้วพบว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้มีการห้ามหรือจำกัดเรื่องการศึกษาตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จึงสามารถกระทำได้

(ข) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นการศึกษาเพื่ออ้างอิงว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถกระทำได้หรือไม่ โดยจากการศึกษาพบว่า มาตรา 1 (7) ใน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้ให้ความหมายของคำว่า เอกสาร ว่า “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น” ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการทำให้ปรากฏความหมาย และมีหลักฐานแห่งความหมายนั้น จึงถือว่าเป็นเอกสารชนิดหนึ่ง นอกจากนี้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถเปลี่ยนรูปแบบเป็นกระดาษได้ด้วย

(ค) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากต้องมีการเสนอเอกสาร หรือรับรองเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้มีการบัญญัติเรื่องธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และมีการบัญญัติไว้ใน มาตรา 7 ว่า “ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” มาตรา 8 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว” และมาตรา 9 “ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า (1) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อ รับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ (2) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่ง ข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี” ดังนั้นจึงอาจตีความได้ว่า การยื่นกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำได้

1.4 วิธีการในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้ สิ่งสำคัญของการลงลายมือชื่อ คือ การทำให้เกิดหลักฐานที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อมีเจตนาเกี่ยวกับข้อความที่ตนเองลงลายมือชื่อกำกับ โดยวัตถุประสงค์ในการลงลายมือชื่อจะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของการลงลายมือชื่อ และในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น การลงลายมือชื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อการเป็นพยานให้กับลายมือชื่อหรือการทำธุรกรรมของบุคคลอื่น ในที่นี้คือ การลงลายมือชื่อเพื่อรับรองเอกสารหรือรับรองลายมือชื่อ (notarization) และการรับรองหรือยืนยันความถูกต้องของข้อความ ในที่นี้คือการลงลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อความในแบบการตั้งกระทู้ถาม

กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้กำหนดรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการลงลายมือชื่ออย่างเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดลักษณะทั่วไปของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าเป็น “อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์” ดังนั้น ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ ตราบใดที่วิธีการลงลายมือชื่อ และจากการศึกษาเห็นว่าในระยะเริ่มต้นของการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นควรใช้แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

(ก) รูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรเก็บลายมือชื่อดิจิทัลจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเวลาที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมารายงานตัวเป็นครั้งแรกที่รัฐสภา จากนั้นก็มอบรหัสผ่านหรือรหัสลับส่วนบุคคล (PIN) ที่ใช้ยืนยันตัวบุคคลที่จะลงลายมือชื่อให้ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรใช้อยู่ในระบบ eoffice.parliament.go.th

(ข) การระบุและยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อ การใช้วิธียืนยันตัวตนผู้ใช้งานซึ่งผ่านการลงทะเบียนไว้แล้ว ก่อนอนุญาตให้เข้าสู่ระบบเพื่อจะลงลายมือชื่อ ซึ่งเมื่อยืนยันตัวตนผู้ใช้งานเรียบร้อยแล้ว การลงลายมือชื่อใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะสามารถเชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อได้

(ค) การเชื่อมโยงลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ การเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อ ต้องเกิดขึ้นทันทีที่มีการลงลายมือชื่อและเป็นการเชื่อมโยงอย่างถาวร ไม่สามารถลบหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้

โดยวิธีการเชื่อมโยงรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น เห็นว่าควรใช้วิธีการแนบรูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อโดยตรง กล่าวคือ การภาพสแกนของลายมือชื่อที่เขียนด้วยมือ และใช้วิธีการเชื่อมโยงระหว่างลายมือชื่อกับข้อมูลที่ลงลายมือชื่อ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ได้ว่ารูปแบบของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างขึ้นโดยมีเจตนาในการลงลายมือชื่อกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และต้องมีการตั้งค่าระบบให้สร้างข้อมูลบ่งบอกความสมบูรณ์ของวิธีการลงลายมือชื่อหรือให้บันทึกข้อมูลของการลงลายมือชื่อ เช่น การจัดเก็บ Log ของการคลิกปุ่มแสดงการยอมรับ

(ง) การรักษาความครบถ้วนของข้อมูลที่มีการลงลายมือชื่อ นอกจากนี้ในการดำเนินการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ความสามารถในการใช้งานและการเป็นที่ยอมรับของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่อขึ้นอยู่กับการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการรักษาความครบถ้วนของข้อมูลต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือทำลายข้อมูลตลอด ระยะเวลาทั้งหมดของการจัดเก็บข้อมูล

1.5 แนวทางในการศึกษาเรื่องการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ศึกษานั้นเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้ศึกษาได้รับการเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Collaborative learning) จากการที่ตำแหน่งวิทยากรที่สังกัดสำนักกกฎหมายได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ร่างกระทู้ถามให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเรียนรู้จึงเป็นลักษณะพี่สอนน้องทำให้เข้าใจถึงกระบวนการตั้งกระทู้ถาม นอกจากนี้ยังเกิดจากการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) คือเกิดกรณีการตั้งกระทู้ถามที่เป็นปัญหาแล้วนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข เช่น การตั้งกระทู้ถามในเรื่องเกี่ยวกับถนน เป็นต้น

1.6 แนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) กล่าวคือ จะเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็น SMART Parliament อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันนิติบัญญัติ ประเทศชาติและประชาชน ต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview)

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามนั้นจะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(2.1) การตั้งกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าการตั้งกระทู้ถามนั้น มี 3 ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ

(2.2) ต้องไม่มีลักษณะของกระทู้ถามอย่างหนึ่งอย่างใดบ้าง

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าลักษณะของกระทู้ถามต้องไม่เป็นเชิงประชด เสียตสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน เป็นการให้ออกความเห็น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

(2.3) การตกไปของกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าการตกไปของกระทู้ถาม คือ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ” ในการตกไปของกระทู้ถามนั้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามว่ามีปัญหา โดยปัญหาที่พบบนนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ฝ่ายข้าราชการรัฐสภา

ในการร่างกระทู้ถามมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของเนื้อหาในกระทู้ถาม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านที่ต้องการมาให้วิทยากร สำนักกฎหมายร่างกระทู้ถาม แต่ไม่มีข้อมูล หรือข้อเท็จจริงใดๆ มาให้เลยหรือมีข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้ร่างกระทู้ถามจึงเกิดความไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ตรงกันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องการให้ร่างกระทู้ถามในประเด็นอะไรที่แท้จริง รวมถึงข้อจำกัดของสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้วยสภาพปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดมาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรม

ทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน รัฐบาลจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจกรรม และการทำงานของภาครัฐและเอกชนโดยการขอความร่วมมือให้ทุกหน่วยงานจัดบุคลากร Work From Home หรือที่หลายคนย่อว่า "WFH" ความหมายตรงๆ คือ “การทำงานที่บ้าน” จึงเป็นหนึ่งวิธีปฏิบัติที่สำคัญ ที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่รักษาระยะห่างกับสังคมได้ โดยสามารถลดการพบปะ พูดคุย หรือรวมตัวอยู่ในพื้นที่แออัด ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างดี เป็นการทำงานยุคใหม่ที่ตามมากับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปจนทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนที่ต่ำลง ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีนโยบายการทำงานที่บ้าน การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเข้ามาใช้บริการในการร่างกระทู้ถามจะมีข้อจำกัด ระยะเวลาและกระบวนการดำเนินการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลักในการทำงาน และระยะเวลาในการดำเนินการ เนื่องจากปัจจุบันเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาให้วิทยากร สำนักกฎหมาย ร่างกระทู้ถาม มีบางท่านที่รู้จัก หรือมีหมายเลขโทรศัพท์ให้ติดต่อ ก็จะติดต่อแต่บุคคลเดิม ๆ ซึ่งไม่ใช่เวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบในสัปดาห์นั้นๆ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ จะต้องพิจารณาจากเวรกลุ่มงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก ซึ่งเมื่อติดต่อบุคคลที่ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งทำให้เสียเวลาในการบอกต่อไปยังบุคคลที่รับผิดชอบ

3.2 ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเดินทางมาร่างกระทู้ถามที่สำนักกฎหมาย ชั้น 5 ตึกสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในวันและเวลาราชการ ซึ่งสมาชิกบางท่านไม่สะดวกในการเดินทางมาที่สำนักกฎหมาย เนื่องจากรัฐสภาในปัจจุบันมีพื้นที่กว้าง การเดินทางมาที่สำนักกฎหมายจะใช้เวลาในการเดินมาไกล จึงไม่เหมาะกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้สูงอายุ หรือมีโรคประจำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านมีภารกิจอยู่ต่างจังหวัด บางครั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่ต้องการกระทู้ถามไม่ได้อยู่ในพื้นที่บริเวณรัฐสภา ทำให้ใช้ระยะเวลาในการร่างกระทู้แต่ละกระทู้นานกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ หรือสมัยแรกจะพบปัญหาว่าเมื่อต้องการร่างกระทู้ถามต้องไปที่ไหน อย่างไร มีแบบฟอร์มหรือไม่ เมื่อมีข้อสงสัยต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือสำนักใดบ้าง

4. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

การศึกษาในส่วนนี้จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ว่าเห็นด้วยกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ โดยมีการแยกคำถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 เป็นการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นการถามรวมทั้งกระบวนการ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วย

4.2 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ควรใช้ระบบใดระบบหนึ่งหรือควบคู่ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าควรใช้วิธีการควบคู่ที่น่าสนใจคือผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าเมื่อใช้ระบบควบคู่ไประยะหนึ่งจนสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็ควรปรับให้ใช้เฉพาะระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

5. อภิปรายผลสรุปการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จากการศึกษาเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

5.1 การตั้งกระทู้ถาม

จากการศึกษาจะแสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจว่าการตั้งกระทู้ถามนั้น มี 3 ประเภท คือ (1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา (2) กระทู้ถามทั่วไป และ (3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าลักษณะของกระทู้ถามต้องไม่เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน เป็นการให้ออกความเห็น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญและเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ และเรื่องการตกไปของกระทู้ถามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่าการตกไปของกระทู้ถาม คือ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง สภาสิ้นอายุ หรือสภาถูกยุบ” ในการตกไปของกระทู้ถามนั้น

แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชัดเจนแนวทางหนึ่งคือทำให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพราะในหน้า page ที่จะจัดทำขึ้นเพื่อการตั้งกระทู้ถามนั้นจะต้องมีการแสดง

ระยะเวลาและข้อกำหนดต่างๆ ในการตั้งกระทู้ถามซึ่งจะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรู้กำหนดระยะเวลาและข้อกำหนดที่ชัดเจน และยังเป็นการแก้ไขปัญหากรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องการตั้งกระทู้ถามจากภายนอกอาคารรัฐสภาด้วย กล่าวคือการร่างและการยื่นกระทู้ถามนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมาที่อาคารรัฐสภาในวันและเวลาดำเนินการซึ่งอาจมีข้อจำกัดสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดของตนและไม่ได้เข้ามาในบริเวณอาคารรัฐสภา แต่หากให้มีการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ปัญหาดังกล่าวก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะจะพิจารณาจากเวลาที่ได้รับข้อมูลที่ปรากฏผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ต้องการตั้งกระทู้ถามด้วย เพราะเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้งกระทู้ถามต้องการทราบรายละเอียด หรือขั้นตอน รวมถึงเรื่องที่เคยตั้งกระทู้ถามไปแล้ว สามารถค้นหาในระบบของตนเองได้

5.2 ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่ที่ต้องพิจารณาคือ มีความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญบางส่วนเห็นว่ากระบวนการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นควรให้ดำเนินการทั้งกระบวนการ ทั้งการร่างกระทู้ถาม เสนอกระทู้ถามเพื่อออกเลขกับฝ่ายสารบรรณ รวมถึงสามารถส่งต่อไปยังสำนักประชุมเพื่อนำเสนอประธานสภาต่อไป ทำให้สามารถทราบถึงขั้นตอนและเส้นทางการดำเนินการดังกล่าวว่าดำเนินการถึงไหนแล้ว เป็นต้น

ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้าราชการรัฐสภาสามัญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นควรใช้ระบบใดระบบหนึ่งคือระบบอิเล็กทรอนิกส์ล้วน หรือระบบปัจจุบันที่ใช้มนุษย์เป็นผู้ดำเนินงาน หรือใช้ระบบควบคุม กล่าวคือใช้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่ให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยในการดำเนินการ ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าควรใช้วิธีการควบคุม ที่น่าสนใจคือผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าเมื่อใช้ระบบควบคุมไประยะหนึ่งจนสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็ควรปรับให้ใช้เฉพาะระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการใช้ระบบควบคุมไม่น่าจะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง เพราะอาจเกิดกรณี human error ได้ ทั้งจากตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเอง หรือจากตัวผู้ตั้งกระทู้

ถาม เช่น ยื่นกระทู้ถามในวันและเวลาราชการ เป็นต้น การใช้ระบบควบคุมจึงควรใช้ระยะเวลาหนึ่งจนสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจแล้วเท่านั้น แล้วจึงปรับให้ใช้เฉพาะระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเกิดกรณี human error

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะเห็นได้ว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนมากจะเห็นด้วยกับการให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังนี้

1.1 การลงทะเบียน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควรจัดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการลงทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์กับสำนักงานในวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายงานตัว โดยในการลงทะเบียนนั้นควรทำการเก็บลายมือชื่อเพื่อนำเป็นข้อมูลเก็บไว้ในระบบ จากนั้นให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด user name และ password เพื่อใช้เป็นการยืนยันตัวตนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตเวลาต้องการเชื่อมต่อกับระบบเพื่อประโยชน์ในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป โดยการลงทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์นี้ในอนาคตอาจพัฒนาไปเป็นประโยชน์อื่นแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ เช่น รับเอกสารต่าง ๆ หนังสือนัดประชุม เอกสารประกอบการพิจารณา จากสำนักงานได้ โดยอาจใช้แบบ E-Office ที่ใช้อยู่แล้วในสำนักงานมาปรับใช้ได้ ตัวอย่างเช่น

แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างการลงทะเบียนเป็นอิเล็กทรอนิกส์

ในส่วนนี้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสำนักบริหารงานกลางในการจัดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงทะเบียนเป็นอิเล็กทรอนิกส์ในวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายงานตัว โดยให้สำนักสารสนเทศเป็นผู้วางระบบที่เหมาะสม ปลอดภัย และตรวจสอบได้

1.2 การตั้งกระทู้ถาม

การตั้งกระทู้ถามทางอิเล็กทรอนิกส์มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงดังนี้

(ก) การลงลายมือชื่อ ในส่วนของผู้ต้องลงลายมือชื่อ โดยการลงลายมือชื่อนั้นสามารถใช้แบบ E-Office ที่ใช้อยู่แล้วในสำนักงานมาปรับใช้ได้

(ข) การแก้ไขเพิ่มเติม ในการตั้งกระทู้ถาม มีบางกรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามยื่นกระทู้ถามไปเรียบร้อยแล้ว แต่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมกระทู้ถามนั้น ดังนั้นในการตั้งกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จึงควรมีช่องทางให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมกระทู้ถามได้ด้วย ทั้งนี้ มีสิ่งที่ต้องพิจารณาว่าในการแก้ไขเพิ่มเติมกระทู้ถามนั้นต้องให้ผู้รับรองลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์รับรองใหม่หรือไม่ ซึ่งในส่วนนี้มีความเห็นแตกต่างกันไป แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อความสมบูรณ์ของกระทู้ถาม หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกระทู้ถามในส่วนที่เป็นสาระสำคัญควรให้ผู้รับรองลงลายมือชื่ออีกครั้งหนึ่ง ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมคำผิดดูไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อรับรองอีกครั้งหนึ่ง

(ค) ระยะเวลาในการตั้งกระทู้ถามควรมีการแจ้งระยะเวลาอย่างชัดเจนที่หน้า Page เพื่อให้สมาชิกผู้ต้องการตั้งกระทู้ถามทราบว่าตนมีเวลาในการตั้งกระทู้ถามถึงเมื่อใด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการคลาดเคลื่อนเรื่องเวลาดังกระทู้ถาม

1.3 การถอนกระทู้ถาม

ในการตั้งกระทู้ถามนั้น จากการศึกษาผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อการตั้งกระทู้ถามต้องยื่นเป็นหนังสือ ดังนั้นการถอนกระทู้ควรต้องยื่นเป็นหนังสือด้วย และเมื่อข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 153 ที่กำหนดว่า “ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามเมื่อใดก็ได้” ในการถอนกระทู้ถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นควรมีการแจ้งวันที่ว่าวันใดจะเป็นวันสิ้นสุดเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำข้อมูลไปไว้ในระบบเพื่อเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้

ในส่วนนี้เป็นเรื่องการวางระบบสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสำนักสารสนเทศเป็นผู้วางระบบที่เหมาะสมในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยในก่อนจะมีการวางระบบนั้นอาจให้มีการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้คือ สำนักกฎหมาย สำนักบริหารงานกลาง และสำนักการประชุม เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

2. การจัดให้มีการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าในระยะเริ่มต้นควรใช้ระบบควบคู่ คือใช้ทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์และใช้ระบบเดิมที่มีข้าราชการคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก แต่เมื่อพัฒนาไปจนถึงระดับหนึ่งแล้วควรให้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ (human error) แต่ทั้งนี้ อาจให้ข้าราชการคอยช่วยเหลือในการลงทะเบียนต่าง ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

ในส่วนนี้จะเป็นการดำเนินการหลังจากสำนักสารสนเทศได้มีการวางระบบการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมแล้ว ในเบื้องต้นสำนักงาน

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอาจต้องจัดให้มีข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในเรื่องการลงทะเบียนหรือจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และเป็นการให้ความรู้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยว่าในอนาคตจะสามารถลงทะเบียนหรือจัดการข้อมูลด้วยตนเองได้อย่างไร

บรรณานุกรม

การเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2564, จาก

<http://intranet.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/group00/download/pdf/IDP2559.pdf>

กุลพล วัชรภาพ. (12 มกราคม 2565). สัมภาษณ์. ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานพัฒนากฎหมาย.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คณิน บุญสุวรรณ. (2548). **ปทานุกรมศัพท์รัฐสภา และการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

จักรพันธ์ จันทระเจริญ. (27 ธันวาคม 2564). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ทวิศ ศรีเกตุ. (12 มกราคม 2565). สัมภาษณ์. วิทยากรชำนาญการ. สำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร

แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2564, จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php

?nid=62536&filename=index

ผู้รับรอง. สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>

[=%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9)

[A%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87)

พรพิมล ธรรมสาร. (23 ธันวาคม 2564). สัมภาษณ์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สภาผู้แทนราษฎร

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อ

กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=570721&ext=htm>

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อ

กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=pdf>

รังสรรค์ วันไชยธนวงศ์. (23 ธันวาคม 2564). สัมภาษณ์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.

สภาผู้แทนราษฎร

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2564, จาก www.cpe.ku.ac.th

[/~srp/603352/Chapter8_DigitalSig.pptx](http://www.cpe.ku.ac.th/~srp/603352/Chapter8_DigitalSig.pptx)

วรรณนัช สว่างแจ้ง. (27 มกราคม 2565). สัมภาษณ์. วิทยากรเชี่ยวชาญ. สำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร

วิทยา ทรงคำ. (23 ธันวาคม 2564). สัมภาษณ์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สภาผู้แทนราษฎร
สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม. (12 มกราคม 2565). สัมภาษณ์. วิทยากรชำนาญการพิเศษ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ข้อบังคับ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อาดิลัน อาลีอิสเฮาะ. (23 ธันวาคม 2564). สัมภาษณ์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สภาผู้แทนราษฎร

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - สกุล	นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์
ตำแหน่งปัจจุบัน	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ชื่อหน่วยงาน	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (สำนักกฎหมาย) เลขที่ 1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
หมายเลขโทรศัพท์	ที่ทำงาน 02 2425900 ต่อ 5891